ރިސާލަތުގެ އަލި

އަދަދު:06 - 03 جُمَادَى الأُولَى 1434 - 15 މާރިޗު 2013 -

ޒަކާތުގެ

ފަރުދީ ފައިދާ އާއި

އިޖުތިމާޢީ ފައިދާ

މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ވިއްކުން މަނާ

މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒުން

މަހަކު އެއްފަހަރު ނެރޭ މަޖައްލާ

ހިލޭ ބަހާ މަޖައްލާއެއް

ކޮޕީގެ އަދަދުތަކުގެ ޕީޑީއެފް ގަރުނުތަކުގައި ލިބެން އޮތް

www.islamicaffairs.gov.mv

އަދި ޗާޕުކޮށްފައިވާ

facebook.com/HidhaayathugeAli

މުދީރުގެ ބަސް

ޢާއިލާއީ ދިރިއުޅުމަކީ މުޖުތަމަޢުގައި ރަޟިޔަﷲ ތަޢާލާ ފަރުދުންގެ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށް އަލްލާހު ރޭވި އަސާސީ ބިނާއެވެ.
ﷲގެ ރަޙްމަތުން ޝަރީޢަތް އެކީ ދިވެހި މުޖުތަމަޢު ޢާއިލީ ނިޒާމްގައި ޤާއިމްކުރައްވާފައެވެ. އެއީ ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގެ ފައިދާ ހާސިލްކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ދަރުމަ
ކަމަށް ވާޖިބުވާގޮތުގެ އިތުރުން ޢާއިލާގެ ފަރުދީ ފައިދާ އާއި އިޖުތިމާޢީ ފައިދާ ހިފޭނީ މިއީ ވާޖިބުކަމެވެ. އެގޮތުން ހިދާޔަތުގެ އަލި މަޖައްލާގެ
މިފަހަރުގެ އަދަދުގައި މަޤާލާއެއް "ޢާއިލާގެ ފަރުދީ ފައިދާ އާއި އިޖުތިމާޢީ ފައިދާ"ގެ މައްޗަށެވެ.

-އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ޝަރީފް އަލީ ސަޢީދު-

ފިހުރިސްތު

ސަފުހާ

ޕިރިޔޭ ގެންދާން ކިޔުވުގެ އަދަބުތައް 4
500 ހާފިޒުން އުފެއްދުމުގެ ބޮޑު މަޝްރޫޢު 6
އާދަމުގެ ދަރިންގެ ޙައްޤު ސިފާރަދުގެން ނައްތުން 8
العَقِيْقَة (އަޤީޤާ ކަތިލުން) 10
ދުވަހަކާބެހޭއިން ޙައްޖަށް މިހުން ގެންދިޔުމާބެހޭ އުސޫލުގެ މިނިވަން
ނުކުތާތައް 15
މަރު (ވާން) 17
ވިތުރު ނަމާދު ކުރައްވަން ހަސްރަތުން ބަހައްޓަވާނެތް 18
ޢާއިލާގެ ފަރުދީ ފައިދާ އާއި އިޖުތިމާޢީ ފައިދާ 22
މިސްކިތަކަށް ވަނުމުގެ އަދަބުތައް (2 ވަނަ ބައި) 26
ސުވާލާއި ޖަވާބު 28
ކުޑަކުދިންގެ ބަގީޗާ 30
ދުޢާ (6) 33
ތާރީޚުގެ ތެރެއަކުން ނަޒަރެއް - އިސްލާމީ އުންމަތާއި ޢިޖުތިމާޢީ މައްސަލަ
.... 34
މާޝާءَﷲ އަކީ ދިމާސްވުން 37
ފަހަރާ: އާދަމާ ހިލާފު ޝަރީޢަތް 2 39
މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތް 40
The Price of Freedom 42

އެޑިޓޯރިއަލް

މުދީރު: އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ޝަރީފް އަލީ ސަޢީދު
މުދީރުގެ ނައިބު: އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ޒުބާރު އަބޫބަކުރު
އައްޝައިޚް މޫސާ އަންވަރު
ލޭއައުޓް / ގްރެފިކްސް ޑިޒައިން:
އަޙްމަދު އިރުފާދު
ޢަބްދުﷲ ޝަފީޤު އިބްރާހީމް

އެހީތެރިން

ފޯން: 3315162، 3323623
ފެކްސް: 3315161
އީމެއިލް: hidhayathgeali@islamicaffairs.gov.mv
ވެބްސައިޓް: www.islamicaffairs.gov.mv

ޤުރުއާން ކިޔެވުމުގެ އަދަބުތައް

ލިޔުނީ: ޑރ. މުޙައްމަދު އިޔާޝް އަބްދުއްލަޠީފް

ކުރީގެ ޢަދަދުގެ...

ވިސްނުމުގައި ހުރި ފިކުރިން ކިޔެވުމަށް ވުރެ، ވިސްނުންތެރި ކަމާއި އަޅާ މަދު އާޔަތްތަކުގައި ކިޔެވުން މާއައުލާކަން ބޮޑުވޭ. މިކަމާ އިބްނު ޢައްބާސް ރަޟިޔަالله ޢަންހުގެ ގޮތުގައި ދަންނަވާއެވެ. "އަހަރެންނަށް ވަރަށް ހަލުވިކޮށް ކިޔަވާ މިހާރުގެ. ތިންދުވަހުން އަހަރެން ހަތިމު ކުރަމެވެ." އިބްނު ޢައްބާސް ރަޟިޔަالله ޢަންހު- ވިދާޅުވިއެވެ. "ތިޔާ ތިޔަބަޔާ ގޮތަށް ކިޔެވުމަށްވުރެ އެއް ނޫ ބަޤަރާ ސޫރަތް ކިޔަވާ އެތަން ވިސްނާ ފިކުރު ކުރުން ތިޔަންކަލޭގެފާނުގެ ގޮތުގައި މާ ލޯބިވެތިކަން ބޮޑުވޭ."

5. ޤުރުއާނާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމާއި ބޭއަދަބުވުމާ، ޙަރާމްކަމާއި ޙަލާލުކަމާ ދާތިކުރުމަށް ފަރުވާތެރިވާންވާނެ. އަދި ބާރުގަސްތާ އެކު ނަހީކަން ދުރުކުރުމާ ޢަމަލުކުރުން.
މިކަމާ ޤުރުއާން ކިޔެވުމަށްފަހު އެކަމާ ޚިލާފުވާކަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަރަށް ވަރަކަ، އެކަމުގެ ސަބަބުން الله ގެ ކޯފާ އަށް މިހާ ހުށަހަޅައެވެ. މާތް الله ޤުރުއާނުގައި އަންގަވާ ފަދަ މާލިކުގެ ކިބައިން ބިރުވެތިވުން ވެއެވެ. (ربّ تالٍ للقرآن والقرآن يلعنه) މާނައަކީ: "މިކަމަށް ޤުރުއާން ކިޔަވައެވެ. އަދި ރަސޫލާއެކު ޤުރުއާނާ ލަޢުނަތް ދެއެވެ."

6. ޤުރުއާން އުނގެނުމާއި އެހެން މީހުންނަށް އުނގަންނައި ދިނުން.
އެހެން މީހުންނަށް ޤުރުއާން އުނގަންނައި ދިނުމަކީ މިކަމުގެ ކުރިއަށް އެންމެ ހާއް އެންމެ ރަނގަޅު ޢަމަލެވެ. އެކަން ކުރާ މީހުންނަކީ ބޭފުޅުންގެ ދަރަޖަ އާއި ޝަރަފު މާތް الله ތަޢާލާ ކުރިމަތިކުރައްވައެވެ. ޤުރުއާން އުނގެނުމާ ދީ މީހާގެ މާތް ކަން ބަޔާން ކުރައްވާ ޙަދީޘް ރަސޫލާ ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. (خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ) ރިވާކުރެއްވީ. މާނައަކީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެ އެންމެ ހެޔޮކަން ބޮޑު މީހަކީ ޤުރުއާން އުނގެނި އުނގަންނައިދޭ މީހާ އެވެ."

ދެވަނަ: ގުރުއާން ކިޔުމުގެ އަދަބުތައް:

ގުރުއާން ކިޔުމަކީ ދަރުމަ ލިބޭ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ އޭނާ އެކުރީ الله އަށް ކުރާ ޢިބާދަތެއްގެ ގޮތުގައި ކަމުގައިވުން. ގުރުއާން ކިޔާ ހިތްވުމަކީ އެކަމުގެ އަދަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުން ޖެހޭނެއެވެ. ގުރުއާން ކިޔުމުގެ އަދަބުތަކުގެ ތެރޭގައި:

1. ވުޟޫ ލިބިގެން ގުރުއާން ކިޔުން.

ކުރީގެ ދަރުސްތަކުގައި ގުރުއާން ކިޔަން ފެށުމަށްޓަކައި، ގުރުއާން ކިޔަން ފެށުމުގެ ކުރިން ވުޟޫކުރުމަކީ ކުރުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކަމެކެވެ. އެހެނީ އެކަމަކީ الله ގެ ޛިކުރެއް ކަމުގައިވާތީ ގުރުއާން ކިޔުމަކީ ކަލާމު ކަމެވެ. އަދި އެފަދަ މުހިންމު ޢަމަލުތަކެއް ބޭނުން ވުމަށް ތާހިރުވުން ލާޒިމުވެއެވެ.

ވުޟޫގައި އަޅާ ނުލާ ގުރުއާން ވިދާޅުވާ ހަދީޘް މުޅި ޢިލްމުވެރިންނަށް އެނގޭނެއެވެ.

ޙައިޟު ހާލަތުގައި ގުރުއާން ކިޔުމަކީ ބަޔަކު ކަރާހިޔާތްކުރާ ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ހުއްދަ ދީފައިވެއެވެ. އަދި

ބަލިމީހުންނާއި ދަތުރުވެރިން ކަހަލަ މީހުން ފިޔަވައި ދުޢާގެ ގޮތުގައި ކިޔުމަކީ ހުއްދަ ކަމެކެވެ. މިސާލަކަށް:

(رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 201

.

އިމާމް މާލިކް رحمه اللهގެ މަޛްހަބުގައި އަދި އިމާމް އަޙްމަދު رحمه الله ގެ

ރިވާޔަތެއްގައި ޙައިޟުވެރިން ގުރުއާން ކިޔުމަކީ ހުއްދަކަމެއްކަމުގައި ވިދާޅުވެއެވެ.

އަދި މިއީ ޝައިޚުލްއިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ رحمه الله އަދި އިމާމް ޝައުކާނީ

رحمه الله ވެސް ބުނަވަ ވަޑައިގެންނެވި ގޮތެވެ. އެބޭފުޅުންގެ ދަލީލަކީ: ޙައިޟު ހުންނަ

ދުވަސްތަކުގައި ޙައިޟުވެރިޔާ އަދި ރަސޫލާ ޙަރަމްގައިވާ މިސްކިތުގެ

ގެ ތެރޭގައި ވަކި ދުވަސްވަރެއް އޮތުމާ ނުވާތީއެވެ. މި- ޢާއިޝާ ރަޟިޔަ

ޙަޖުއްޖަ ވަދާޢުގެ ދުވަސްވަރު ޙައިޟުވެރިވެ ވަޑައިގެން ތިބި ހާލު

އަންހެނުންނަށް ގުރުއާން ކިޔުން ހަރާމްކޮށްފައި ނުވާކަން ދަލީލުކުރެއެވެ.

ޙަދީޘްގައި ބުނެފައިވާ ހަމައެކަނި ގުރުއާން ކިޔުމާއި ގުރުއާން ކިޔުމުގައި

ކިޔަވާދިނުމުގައި ބުނެފައިނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ޝާފިޢީން (ފަޤީހުން) ދެކިވަޑައިގަތީ ޙައިޟު

ހާލަތުގައި ގުރުއާން ނުކިޔުމަކީ އެކަމާ ގުޅޭ ހުރިހާ ގޮތަކަށް ރަނގަޅެވެ. މިސާލަކަށް

ޙައިޟު ދުވަސްތަކުގައި ރަނގަޅު ބަސްބުނުމަކީ އަދި ގުރުއާން ކިޔުމަކީ އެކަމާ

ތަޢާލުގެ ގުޅުމެވެ. ނަމަވެސް މުޞްޙަފު (ގުރުއާނާ) ގައި ނުއަޅުވާށެވެ. والله أعلم

ޙައިޟުވެރިޔާ ޙައިޟުގެ ދުވަސްތަކުގައި ގުރުއާން ކިޔުމާމެދު ހުއްދަކަމެވެ. ޢާއިޝާ ރަޟިޔަ

ބަސްތަލާ އިބްނު ޢަބްދުﷲ އާއި ޖާބިރު ބިން ޢަބްދުﷲ އަށް ރިވާވެ ރަސޫލާއެވެ ޢާއިޝާ ރަޟިޔަ

ޙަޖުގައި އިންސާނާ ހިނގާ ވަގުތު ކުރެއްވިއެވެ: " افْعَلِي مَا يَفْعَلُهُ الحَاجُ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي فِي الْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي" މާނައީ: ކަލޭގެ ބަރަކާތުން ކަންތައް ކުރައްވާނީ

ޙައްޖު ކުރާ އެހެން ކަންތައް ކުރައްވާށެވެ." އެބަހީ މިގޮތުގައި ތަޙުރީމާ ހިނގައިކަމުގައި

ރަޙްމަތް ކިޔުމާއި ދަރުސް ދިނުން ފަދަ އަދި ތަސްބީހު ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ.

2. ގުރުއާން ކިޔުމަށް އެކަށީގެންވާ ތަނެއްގައި ހުރެގެން ކިޔުން.

ގުރުއާން ކިޔަންވާނީ ސާފުތާހިރު ތަނެއްގައެވެ. އެހެން ހަދައިފިނަމަ ބާޠިލު ތަނެއް

މިސްކިތެވެ. ކުނިކަސްތައް ފަޅާ ފަދަ ހަޑި ތަނުތަކެއް ތަނެއްގައި ހުރެގެން ގުރުއާން

ކިޔުމަކީ މަކުރޫހު ކަމެކެވެ.

3. ގުރުއާން ކިޔަން ފެށުމުގެ ކުރިން އަޢޫޛު ބިﷲ ކިޔުން.

ގުރުއާން ކިޔަން ފެށުމުގެ ކުރިން އަޢޫޛު ކިޔުމަކީ އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކަމެކެވެ. ސޫރަތުއް

ނަޙްލްގެ 98 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. (فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) މާނައީ: " ފަހެ، ކަލޭގެފާނު قرآن ކިޔަވައި ވިދާޅުވާނަމަ،

ފަހެ، رحمة ން ބޭރުކުރައްވާފައިވާ شيطان އާގެ ކަންތައްތަކުން ދުރުކުރައްވާށެވެ، الله ގެ

ރަޙްމަތަކަށް އެދި ރައްކާތެރިކަން ދަންނަވާށެވެ!"

ސޫރަތެއް ތިލާވަތް ކުރުމާއި ކޮންމެ ސޫރަތެއް ފެށުމުގެ ކުރިން ބިސްމި

ކިޔަންވާނެއެވެ.

ތިލާވަތް ސޫރަތު ފެށުމުގައި ބިސްމި ކިޔުމަކީ ސުންނަތެއް ކަމުގެ ގޮތުގައި

ޢިލްމުވެރިން ތިޔާރު ޚިލާފެއް ނެތޯވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި:

1. ސޫރަތުގެ އެތެރޭގައި އޮންނަ އާޔަތެއް ކިޔަން ބޭނުންނަމަ އެގޮތުގައި ތަޢައްވުޛު އަދާކުރަންޖެހޭނީ

ވަކި އާޔަތަކުން ފަށާ ކިޔުމުގައި ބިސްމި ކިޔުން ނޫނެވެ. ތިލާވަތް ސޫރަތުގެ

ބާރާއަތުގައި ޢާއިޝާ ރަޟިޔަ ޢަބްދުﷲ އިބްނު ޢަބްބާސް ފަދަ މުހައްދިސުންނާއި

ތެރޭގައި ތަފުސީރާއި އިބްނު ކަޘީރުވެސް ތަފުސީރުކޮށްދެއެވެ.

2. ގުރުއާނުގެ ފަހުގެ ތަރުތީބުގައި މުސްހަފު ލިޔެފައިވާ ގޮތުގައި ކިޔުމާއި ބަރާއަތުގެ

ތެރޭގައި ޒަކާތު ތަފުސީރުކުރުމާއި އަލްފާތިޙާ. ބަޔަށް ބާކީވުން މިކަމާ އަސްލަކީ ސޫރަތާއި

ތިލާވަތް ސޫރަތުގެ އައް ސޫރަތެއް ކުރިން ކުރެވޭ. އަސްލުބައި ބާކީވުން މިކަމާއި

އާއި ދެސޫރަތެއް ކުރިން. އެސޫރަ އަ ދެސޫރަތް ދެމެދުގައި ހުސްޖާގަ އެއް

ދޫކޮށްލުމުގައިވާނީ އާއި ދެސޫރަތެއް ކުރިން މިކަމާ ބާރުވެރިވާ ބަރަކާތެވެ.

(ނިމުނީ)

500 ހާފިޒުން އުފެއްދުމުގެ ބޮޑު މަޝްރޫޢު

ލިޔުނީ: އަލީ އަހްސަން

ގުރުއާން ހިފުޒުކަށްކުރުމުގެ ކްލާސްތަކުގައި ބައިވެރިވި ދަރިވަރުން

10 އަހަރުގެ ތެރޭގައި 500 ހާފިޒުން ތަމްރީން ކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުއް ޕީރިއީ ގުރުއާނާއި ބެހޭ މަރުކަޒުން ވަނީ ފެށިގެންވެ. ޕީރިއީ ގުރުއާނާ ބެހޭ މަރުކަޒުގައި މި މަޝްރޫޢު އިފްތިތާހް ކުރުމުގެ ހަފްލާގައި ބޭއްވި ރަސްމިއްޔާތުގައި ވާހަކަ ދައްކަވަމުން އިސްލާމިކް މިނިސްޓަރު މުހައްމަދު ޝަހީމް އަލީ ސައީދު ވިދާޅުވީ "މި މަޝްރޫޢަކީ ޤައުމީ ވަސީލަތްތަކެއް ބޭނުން ކޮށްގެން ރާއްޖޭގައި ފެށޭ މިފަދަ ފުރަތަމަ މަޝްރޫޢު ކަމަށާ މި މަޝްރޫޢަށް ގާތްގަނޑަކަށް 8 ނުވަތަ 9 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދު ވާނެ" ކަމަށެވެ.

> ”ހާފިޒުން އުފެއްދުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ބޭނުމަކީ، ގުރުއާން ހިފުޒުކަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ޢާލިމުން ކުދިން އުފެއްދުން. އަދި އޭގެ ތެރެއިން ޤާރީ ހާފިޒު ރަނގަޅު ތަރުބިއްޔަތެއް ލިބުން“

އިސްލާމީ މަރުކަޒުގެ މިސްކިތުގެ ބައެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދާ ގުރުއާން ހިފުޒުކުރުމުގެ ކްލާސްތައް ކުރިއަށް ގެންދަނީ ހަމަޖެއްސާފައި ހުކުރާއި ހޮނިހިރު ދުވަހު އެވެ. ދެ ދަންފަޅިއަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ކްލާސްތަކުގައި 100 ދަރިވަރުން ބައިވެރިވެފައިވާއިރު އަދި އެ ކްލާސްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް އިތުރު 100 ދަރިވަރުން ފޯމު ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

8 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ބޮޑު މިމަޝްރޫޢު އަކީ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން އެއްވެސް ހަރަދެއް ކޮށްގެން ފުރި މަޝްރޫޢެއް ނޫނެވެ. މި މަޝްރޫޢަށް ހަރަދު ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައި ވަނީ ހެޔޮއުދުގެ ފަރާތްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާ އެކުގައެވެ. އެގޮތުން 500 ހާފިޒުން ތަމްރީން ކުރުމުގެ މަޝްރޫޢަށް މުސްލިމް ވޯލްޑް ލީގް (ރާބިޠަތު)ގެ ހީލު ޤުރުއާން މަމްލަކަތުގެ ޖަމްޢިއްޔާގެ އިސްތިރާކާއި އެކު ޚަރަދުކުރުމުގެ ބޭނުން ކުރެވިފައި ވަނީ ސަޢޫދީގެ އެކި ޒަކާތުން ދިނުން އަދި މި މަޝްރޫޢަށް ދާނެ ހަރަދު ދިނުމުގެ ފޯމު އެހެނިހެން ވަނީ އެއްބަސްވެފައެވެ.

500 ހާފިޒުން ތަމްރީންކުރުމުގެ ބޮޑު މަޝްރޫޢުގެ މަޤްޞަދަކީ، ގުރުއާން ހިފުޒުކޮށް ދިނަ އަހަރުންގެ ކުދީން ހާފިޒުން ތަމްރީންކުރުމުގެ އިތުރުން މި މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއިން ލާފައި ހާއި އަނެއްކާ ތަރުބިއްޔަތުގެ ވެސް ތަރުބިޔަތު އެ ކުދިންނަށް ލިބިގެން ދިއުމެވެ. މިކަމާއި ގުޅިގެން އިސްލާމީ މަރުކަޒު މިންހާޖު "ހާފިޒުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ބޭނުމަކީ، ގުރުއާން ހިފުޒުކޮށް ދިނަ އަހަރުންގެ ކުދީން ކުރީން ތަމްރީނުކޮށް، އަދި އެގޮ ތެރެއިން ލާފައި ހާއި އަނެއްކާ ތަރުބިއްޔަތު ލިބުން" ކަމަށެވެ. (ސިޓީ)

އާދަމުގެ ދަރިންގެ ހަޔާތް ސިޔާދަތުގެ ތަޢުރީފް

ލިޔުނީ: ޢައްޝައިޚު ޢަބްދުލްޢަޒީޒު ބިން ބާޒު - رحمه الله

الله ތަޢާލާ ހެއްދެވީ ޖިންނާއި އިންސީން ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށްޓަކައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އަމުރުތަކަށް އެދި ފަރުވާތެރިވުން އަޅުކަންކުރުމަށް ފޮނުއްވި އެބައިމީހުންނަށް އެކަލާނގެ ރިޒުޤު ދެއްވާ ކަލާނގެކަމާއި ވެސްމެ. އެކަލާނގެ ފަރުމާކުރައްވައިފައިވާކަމެވެ. "

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّادُونِ * مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ * إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ'' (އައްޛާރިޔާތު 58-56) މާނައީ:

މިމަސައްކަތުގެ ޖިންނީންނާއި އިންސާނުން އެކަލާނގެ މިމަންޒަރުގައި އަޅުކަންކުރުމަށެވެ. އެކަލާނގެ އަޅުކަމުގެ ހަޤީޤަތް އެއްވެސް ރިޒުޤެއް މިމަންޒަރުގައި ވާހަކައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله އީ ރިޒުޤު ދެއްވާ ބާރުގެ ވެރިކަލާނގެ ބާރުވެރި ކަލާނގެއެވެ. މިއީ ނަފްސު އޭގެ އަޅުކަމާ ޢިބާދާގެ (އައްފާލާ ޢަމަލާ ނުވެރި އަޅުކަމުގެ) މައްޗަށް ދާއިމީ ދިނުމެވެ. الله ގެ އިރާދަފުޅާއެކު އިޚްލާޞް ލިބޭ އަޅުކަންކުރުމެވެ. الله އަށް ތަބާވާ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަމުގެ އަދި އެކަލާނގެއަށް އައްޔަކާށް ޝަރީޢަތުގެ އެކަކު ޢަމަލުކުރުމެވެ. އެއްވެސް ޚިޔާލެއް ހުރިކަމުގެ ސިފަ ހުރި މީހުންނާއި އަދި ޖިންނީންގެ ޝަރީޢަތް އެނގުން ޖީނާއިރިޔާ އެކަކު ބާވަތް ބާވަތުގެ ވަސީލަތްތަކުން ކަމެވެ. މިބާ ޝަރީޢަތް އޭގެ އަޅުކަމާ ޢިބާދަތުގެ ފުރިހަމަކަމާ ފާޅުގައި ވަސީލަތަކާ ގުޅޭ ކަމެއްގެ ޖީނާއިރިޔާ ކަންތައްތަކަށް ގުޅުމެއް ހުރެއެވެ. ޖީނާއިރިޔާ ތަންތަނެވެ.

ފަހެ އިންސާނާ އަސްލު ފިޠްރަތުގައި ތައުޙީދު ބިނާވެގެން ވެއެވެ. ޝަރުޢީ އަސްލު ބާރުން ވެރިކަން އޮތީ އިސްލާމް އެއްކަލާނގެއެވެ. الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. "فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ'' (އައްރޫމް 30) މާނައީ: "ކަލޭގެފާނުގެ މޫނުފުޅު ސީދާކުރައްވައިގަންނަވާ ދީނާ ދިމާލަށް ކުރިމަތިކުރައްވާށެވެ. (އެއީ އިސްލާމްދީނުގައި ޤާއިމުވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ.) އެއީ އެގޮތުގެ މަތީގައި މީސްތަކުން الله ހެއްދެވި ފިޠްރަތެވެ. الله ގެ ހެއްދެވުމުގައި ބަދަލުވުމެއް ނެތެވެ. އެބަހީ އެކަލާނގެ ދީނަށް ބަދަލުވުމެއް ނެތެވެ. މިއެވެ. އަދި ރަސޫލުالله ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ވިދާޅުވިއެވެ. "كُلُّ مَولُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ وَدَانِهِ أَوَّرَانِهِ أَو يُمَجِّسَانِهِ ''(الحديث في الصحيحين) މާނައީ: "ކޮންމެ ދަރިއަކު ދުނިޔެއަށް އުފަންވަނީ ފިޠްރަތުގެ މައްޗަށެވެ. ދެން

އޭނާގެ މައިންބަފައިން އޭނާ ޔަހޫދީއަކަށް ނުވަތަ ނަޞާރާއަކަށް ނުވަތަ މަޖޫސީއަކަށް ހަދައެވެ." މިއެވެ. ސުވާލަކީ އޭނާ ނަޞާރާ ނުވަތަ ޔަހޫދީ (ނުވަތަ މަޖޫސީއަކަށް ނަގައިގެން ދާކަމެވެ.) މިއެވެ. އާދަމުގެ ދަރިންގެ މެދުގައި ތައުޙީދު ބިނާވެގެން ދިޔައެވެ.

ފަހެ ސަލަފުންގެ އާދަމް ޢަލައިހިއްސަލާމް ފަހެ ދުވަސް ތަކަށް ދިޔައިރު ތައުޙީދުގެ ހަޤީޤަތް ފަހެ ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި އިސްލާމްދީނުން މަދުވެގެން ދިޔައެވެ. ޝިރުކުގެ ފަތިސް މަސައްކަތްކަމަށް ވެގެން ދިޔައެވެ. އަދި މި ފަސާދަ ވެރިވެގެން ދިޔައެވެ. الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ''كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ..'' (އަލްބަޤަރާ 213) މާނައީ: "މީސްތަކުންވީ އެއް އުއްމަތެކެވެ. ދެން ފަހެ އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރުދޭ އަދި ބިރުވެރިކަމުގެ ހަބަރުދޭ ނަބިއްޔުން الله ތަޢާލާ ނަބީބޭކަލުން ފޮނުއްވިއެވެ. މިއެވެ.

އެކަމު ފުރަތަމަ ނަބިއްޔާ ނޫޙު ޢަލައިހިއްސަލާމް ސިޔާދަތުން ފަސާދަވި ސަލަފުގެ ނޫހު ޢަލައިހިއްސަލާމްގެ ޤައުމުގެ ބައެއް. ފަހެ، އެކަލޭގެފާނުގެ އެބައި ނޫހު ޢަލައިހިއްސަލާމް މީ އެއްވެ ފުރަތަމަ އެ ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުގެ ރަސޫލާ ކަމުގައެވެ. (އެބައި މީސްތަކުންގެ މެދުގައި އުފެދިގެންވާ ޝިރުކު ޝިރުކުގެ މިސްކީނުން ތަޢުލީމުގެ މަގަށް ސިވާ ކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ފަސާދަވެގެން ވާ ތަރުބިއްޔަތު ދަރަޖަތަކާ ނޫހު ޢަލައިހިއްސަލާމްއެވެ.

الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ''إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ'' (އައްނިސާ 163) މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށް މިމަން ރަސޫލުންގެ ވަޙީ ބާވައިލެއްވީ ނޫހު ޢަލައިހިއްސަލާމްއާއި އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން ވަޑައިގެންނެވި ނަބިއްޔުންނަށް ވަޙީ ބާވައިލެއްވީ ފަދައިންނެވެ. އިބްނު ޢައްބާސް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ ވިދާޅުވިއެވެ. ސަލަފުންގެ އާދަމުގެ ދަރިންގެ ދިހަ ޤަރުނަކީ ދުވަސް ދިހަ ޤަރުނެއްވެ. އެބައިމީހުން މި އިސްލާމްދީން މަތީގައެވެ. އިމާމް ތަފްސީރު އިބްނު ޖަރީރު ތަބަރީ ރަޙިމަހުالله ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. މިބަސްފުޅު އެބައި އިބްނު ޢައްބާސް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ ވިދާޅުވި ބަސްފުޅުގެ ކަށަވަރުވުން ސިފަ ބަސްފުޅެވެ. އަދި ބަޔާނާ ސުވާލުގެ އާޔަތުގައި އުބައީ ބުނި ކިޔަވާ ފަދައިންނެވެ. ''فَاخْتَلَفُوا فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ'' މިފަދައިންނެވެ. މާނައީ: ފަހެ އެމީހުން އިޚްތިލާފުވިއެވެ. ދެން الله ތަޢާލާ ނަބިއްޔުން ފޮނުއްވިއެވެ. މިއެވެ. އަދި މިއާޔަތުގައި

ގޮތުގާ އަންނަ ބަސްފުޅަކީ الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ "وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلاَّ أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا ...“ (ޔޫނުސް 19) މާނައީ: "އެއް އުއްމަތެއްކަމުގައި މީސްތަކުން ހުރީއެވެ. ދެން އެމީހުން އިޚްތިލާފުވިއެވެ. މިވާހަކަތަކުން އެކަށޭގޮތުން އެބަހީ: އިބްނު ޢައްބާސް ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ ވިދާޅުވެފައިވަނީ ހަމަހަމަކަމުގައި ނަބިއްޔާއާއި ސަލަފުންގެ މީސްތަކުން އެދުރުންގެ މަގުގައި ދިހަ ޤަރުނަށްދުރުން ތަޢާލާ އިންސާފުވެވޭ. އަދި އަކަށްވުރެ އިބްރާހީމްގެ ދީނުގަޔާއި ދެމިހުރިއެވެ. އެހެން ތިމާގެ ރައްކާ ބޭނުން ލިބުމުގެ އަށޮޅާލާ ބާއްޖަވެރި ކަލޭމީހާ އިބްރާހީމްގެ ދީނުގަޔާއި ދެމިހުރީ ބަދަލުކުރުމަށް ބޭނުންވީއެވެ. އެމީހުންގެ ދުރުވެފައިވާ ޝިރުކުކުރަނިވި ކުރީގައި ޝައިޠާނާ ބުދު އަޅުކަންކުރުން ދީނުގައި ﷲ ޢިބާދަތް ކުރެއްވި ޢީސާގެ ނަބިއްޔުންގެ ތަފާސް. ފަހު މީހުންނަށް (ވީނަސް)، ވަދްދު، ސުވާޢު، ޔަޣޫޘު، ޔަޢޫޤު، ނަސްރު ކަހަލަ ބުދުތަކެއް އުފެއްދިއެވެ. ހިތްވަރުގަދަ ބަޔަކު ﷲ ތަޢާލާ، ސޫރަތު ނޫޙުގައި ދެން ނޫޙުގެ ޤައުމުގެ ބުދުތަކުގެ ނަންތަކެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތުގެ ސަބަބުން ފަހުމެމިހުރި ޢަދަދުގެ ބުދުތަކަކީ މީހުންތަކެއް ކަމުގައި ވަނީ ދަޢުވަތުގައި އެމީހުން ޝިރުކަށް ދެވިއްޖެއެވެ. އަދި ﷲ އެކަލާނގެ ދީން އެކަލާނގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ފުރިހަމަކަމާއި ދަޢުވަތުގައި ބޭނުންކުރައްވާފައިވާ ބުދުތަކަކީ ފަހުން ބޮޑުވެގެން ދިޔަ ޖާހިލުކަމެވެ. ފުރަތަމަ ދުވަސްވަރުގައި އެކަލޭގެ ހިތްދަތި ފުރުޞަތުތަކުގެ ބަދަލުގައި ބޮޑު ގޮތްތެރިކަމާ ޢިބާދަތްތަކުގެ ފަރާތުން ބާއްވާ ޝަރުޢީ ވިސްނުމަށް ޓަކައި މިނިވަން ބަހާނާ ފަރުވާކުރާ ސުޓޫޑިއޯ ފަރާތުން ދަރިވަރުނަށް. ޢަދަދު ދުވަހުގެ ޤަބީލާތަކުގައި ޖާހިލުވުމާ ފުރަހުގައި ހަމަކުރާ އެކަކު ބަރަކަތްލެއްވުމަށް ފަރުވާ ފަރުދުމީހުން އިސްލާމްގެ ވާޖިބު ޝަރުޢީ ސަލަފުން ފެށިގެން ޚުދު އަދި ދީނުގެ ޤާނޫނާއި ޚިލާފު އަޅުކަމާއި ޚިޔާލުތަކެއް ސަލަފުން އަދި މީހުންނަށް ބާލާ ޢިބާދަތުގެ ދިފާޢު ދުވަސް ބޭބޭފުޅުން ހުރިހާ ގުޅުން ސަލަފުން ޢިބާދަތް ކުރަނީ ފަރުދުތަކާއި ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ވެސް ދިޔައީ އެވެ. ފުރިހަމަ ނަޞީޙަތް ހިނގާ ބާބުން ދެން ފަހުމްވެވުނު ޢަމަލުތައް (ދަލީލު) ގަވާޢިދަކީ ދީނުގެ ޤާނޫނުކަމާ ވެސް އެކުވެރިކަމާއި ޝަރީޢަތުގެ ދަރިވަރުން ޖާހިލުކަމާ ބަރަކާތް ނުލިބުނެވެ. އަދި އެއްބަސްވެވިގެން ﷲ ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ ބޮޑުކަމެއް ހެދުނެވެ. އަދި ޝާމިލުކަމާ ސަޤާފަތަށް ބޮލާ މުސްތަޤްބަލު ޚާއްޞަކުރެވޭ ހާދިސާއެއްކަމަށް ވާނެއެވެ. އަދި އޮޅުން ހުއްޓުވުމަށް ކާމިޔާބު ދީނަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ ފާހަގަކުރެވޭ ﷲ ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ ގެ ހިތާއި ހަޤީޤަތް ގުޅިގެން ނުކުމެ އެހީތެރިކަމަކަށް ދޫކޮށްލާ. ނަސޭހަތްތެރިވުމަށް ހިތްވަރު ދިނުމުގައި ދިރިއުޅުއްވި ކަމާއި (ޤުރުއާނާއި ސުންނަތް) އޮޅުވާލުމެއް ދިނުމުގެ ފިޤުހީ ޚިޔާލުތަކުގެ ދަލީލުތަކުގެ ސަބަބުން ގުޅިގެން ދިޔައެވެ. އަދި އެމީހުން ދެއްކެވި އެހެން ގޮތްތަކަށް ބޮޑުވި ބަދަލުތަކުގެ

ތަޢާލާގެ ޙަޤީޤަތް ނެތް ބުދުތަކުގެ ޢިބާދަތް ކުރާ މީހުން ތަޢާލާ މަގުގެ ވާހަކައެއް ދޭހަވެގެން ﷲ އާއި މީސްތަކުންގެ ދެމެދުގައި ވަސީލަތްތަކެއް ކަމުގައި ބުދުތައް ހަދާގެން ޝަފާޢަތާއި ގާތްކަން ހޯދުމަށްޓަކައި ކަމަށެވެ. ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. "...مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى.." (އައްޒުމަރު 3) މާނައީ: ﷲ އާއި ގާތްކުރުވުމަށް މެނުވީ، އަހަރެމެން އެތަކެތީގެ އަޅުކަމެއް ނުކުރަމެވެ. މިއީ ބުދުތަކަށް ޢިބާދަތްކުރާ ކާފިރުންގެ ދަލީލެވެ.)

އިތުރު އަދި ފަހުގެ ޒަމާނުގައި ތަކުރާރުވާ ފަސާދަތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ﷲ ގެ ރުބޫބިއްޔަތާއި ވަޙްދާނިއްޔަތު އިޤްރާރުވެއެވެ. (ރުބޫބިއްޔަތު ކަމުގައި ވަނީ ރަބ ވަހަކާ ބަހެވެ.) ތައުޙީދުގެ އެބައި އެމީހުންގެ ތެރެއިން ޤަބޫލުކުރެއެވެ. އެކަމަކު ޢިބާދަތުގައި އެމީހުން ޝިރުކު ކުރިއެވެ. މިގޮތަށް ހަދާފައިވާ ކަމެއް (އުލޫހިއްޔާ އަކީ އިލާހު ވަޙްދާނިއްޔަތެވެ.) ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި "وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ " (ޔޫސުފް: 106) މާނައީ: "ގިނަ މީހުން ﷲ އަށް އީމާންވަނީ ޝިރުކުގެ ތެރޭގައި ހުރެއެވެ. ކިބައިގައިވާ ފަސާދަ ގާތްކުރުވާ ބަޔަކަށް (ފަރިޝްތުން، ނަބިއްޔުން، ޞާލިޙުން) ޢިބާދަތް ކުރުމާއި ސަޖިދަ ކުރުމާއި ދުޢާކުރުމުގެ ޝިރުކުގައި ހުރެއެވެ.) އަދި ރަސޫލާގެ ޒަމާނުގައި (ޢަރަބި ޖާހިލިއްޔަތު ޒަމާނު) ކާފިރުން ގާތްވާ ފަދައިން މިހާރު ބައެއް މީހުން ޤަބުރުތަކަށް ދަތުރުކުރެއެވެ. އަދި އެފަދަ ކުރުމަކީ އިސްލާމްގެ ޤާނޫނަށް ޚިލާފު ޢިބާދަތެކެވެ. އެއީ ބުދުތަކުގެ ޢަމަލާ ވައްތަރު ކަމެކެވެ. އަދި ބައެއް ޤަބުރުތަކަށް ތަބަރުރުކުރުމަށް ގެންދަނީ ޝިރުކަށް ނިސްބަތްވާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައެވެ.

ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. "وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا" (އައްނަމްލު 14) މާނައީ: "އެމީހުންގެ ނަފްސުތަކުގެ ތެރޭގައި ޔަޤީންކުރެވުނެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުން އެކަން ދޮގުކުރީ އަނިޔާވެރިކަމާއި ބޮޑާކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ." މިއެވެ.

ކަލޭގެ މަޤާމުތަކުގެ ހަޤީޤަތް (އެބަހީ ހަމައެކަނި ވަޙްދާނިއްޔަތު) އިޤްރާރުވެފައިވާ ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ވެސް ކިބައިގައިވެއެވެ. މިގޮތަށް ޖާހިލުކަމާ ކޮށްފައިވާ ބައެއް ނަމަ ހަމައެކަނި ވަޙްދާނިއްޔަތު ވާޖިބުކަމުގައި ދެނެގަނެއެވެ. އަދި އެހެންނަމަވެސް ދީނަށް ޝިރުކުކުރުން ދިނީ ވިސްނުމެއް. އަދި އެހެން ގޮތްތަކަށް ޢިބާދަތް ކުރުމާއި ކަލޭގެ ޝަރީޢަތް (ކަލޭގެ މާނައީ ދެނެގަނެވޭ) ކަމަށް ބުނެވެއެވެ. ކުރީގެ ވަޙްދާނިއްޔަތު ޝިރުކުގެ މަޤާމެއް ކަމަށް ދަނެއެވެ. އަދި ދީނުގައި ޤަބޫލުކުރަނީ ޢިބާދަތުގައި ޝަރީޢަތް ދަނެގަނެވިފައިވާ ހަމައެކަނި ކިބައިގައި މިއީ ޝިރުކު ނުކުރަނީ ދުޢާ ކަމަށް ބުނެވެ. އަދި މިއީ އެއްވެސް ކަމެއް ކަމަށް ނުބުނެއެވެ. (ނިމުނީ)

العَقِيْقَة (އަޤީޤާ ކަތިލުން)

ލިޔުއްވީ : ފަޟީލަތުއްޝައިޚް ޙަސަން ވަޙީދު މޫސާ

ތަޢާރުފު:

“العَقِيْقَة” މިއީ ޢަރަބި ބަހެކެވެ. މިބަސް އައިސްފައިވަނީ عَقَّ يَعُقُّ عَقًّا މި ބާބުންނެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ ފަޅައިލުން ނުވަތަ ބިންދާލުމުގެ މާނައެވެ. އަހުލުއްލުޣަތުން މި މާނައަށް ނިސްބަތްކޮށް، އަލަށް އުފަންވާ ކުއްޖާގެ ބޮލުގައި ފެނިފައިވާ އިސްތަށިގަނޑަށް ޢަރަބިން “العَقِيقَة” މިނަން ކިޔައެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް ހަދިޔާކުރާ ތަކެތިން މި އިސްތަށި ބާލާ، އެ ބާލާދުވަހު ކަތިލާ ޤުރުބާނީކުރެވޭ ޖަނަވާރަށްވެސް، “العَقِيْقَة” އޭ ކިޔައި ނަންދެވިއެވެ.

ޝަރުޢީ އިސްތިލާޙުގައި އަޤީޤާއަކީ އުފަންވާ ކުއްޖާއަށް ހަތްވަނަ ދުވަހު، އެކުއްޖާގެ ފަރާތުން ކަތިލާ ޖަނަވާރެވެ.

އަޤީޤާގެ ޙުކުމް:

އަޤީޤާގެ ޙުކުމާމެދު ޢިލްމުވެރިންގެ 3 ރައުޔެއް ވެއެވެ. އެއީ:

1. ޡާހިރީ މަޛުހަބުގެ ޢިލްމުވެރިން ދެކެވަޑައިގަންނަވާގޮތުގައި އަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ ވާޖިބެކެވެ.

މިމަޛުހަބުގެ ދަލީލަކީ އަންނަނިވި ޙަދީޘެވެ:

عَنْ سُمْرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ” كُلُّ غُلامٍ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيْقَتِهِ ، تُذْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ ، وَيُسَمَّى فِيْهِ ، وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ ” . رواه الترمذي (1522) والنسائي (4220) وأبو داود (2838).

މާނައީ: سُمْرَةُ بْنُ جُنْدُب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. “ކޮންމެ ކުއްޖަކުވެސް ވަނީ އޭނާގެ އަޤީޤާއަކާ ރަހުނުގައި ކުރިޔަށްލެވިފައެވެ. އެކުއްޖާގެ ހަތްވަނަ ދުވަހު އޭނާގެ ފަރާތުން އަޤީޤާ ކަތިލެވޭނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ބޮލުގައި ހުރި އިސްތަށި ބާލަންވާނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ނަން ދޭނެއެވެ.” މި ޙަދީޘްގެ ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ މި ޙަދީޘުގައި ކުއްޖާ އަޤީޤާއަކާ ރަހުނުކުރެވިފައިވާކަމަށް އޮތުމުން އަޤީޤާ ކަތިލުން ވާޖިބުވާކަން މިއިން ދޭހަވާ ކަމުގައެވެ.

މިމަޛުހަބުގެ ދެވަނަ ދަލީލަކީ އަންނަނިވި ޙަދީޘެވެ:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: (أَمَرَنَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَعُقَّ عَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً وَعَنِ الْغُلَامِ شَاتَيْنِ))) [رواه أحمد: 25764] .

މާނައީ: عَائِشَة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ވިދާޅުވިއެވެ. “އަންހެންކުއްޖެއްގެ ފަރާތުން ބަކަރިއެއް އަދި ފިރިހެންކުއްޖެއްގެ ފަރާތުން ދެ ބަކަރި ކަތިލުމަށް رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ތިމަންމެންނަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ.” މި ޙަދީޘުން އަޤީޤާ ކަތިލުން ވާޖިބުވާކަމުގެ މާނަ މި ޢިލްމުވެރިން ނަންގަވަނީ “ތިމަންމެންނަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ” އޭބަސްފުޅުންނެވެ. އެއީ އަމުރު ވާޖިބަށް ދަލީލުކުރާތީއެވެ.

މިމަޤްޞަދަށް 3 ވަނަ ދަލީލަކީ އަންނަނިވި ޙަދީޘެވެ.

عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضبيّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ : مَعَ الْغُلَامِ عَقِيْقَتُهُ فَأُهْرِيْقُوا عَنْهُ دَمًا ، وَأَمِيْطُوا عَنْهُ الْأَذَى ، رواه البخاري .

މާނައީ: سَلْمَانُ بْنُ عَامِرُ الضبيّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ވިދާޅުވިއެވެ. "ކުއްޖާއާއެކު އޭނާގެ ޢަޤީޤާ ވާކަމަށާއި އެކުއްޖާގެ ފަރާތުން ޢަޤީޤާ ކަތިލައި އޮހޮރުވާ ދުރުކުރުމަށް رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ޙުކުމްކުރައްވާ އަޑު އިވިއްޖެކަމަށް އަހަރެން އެހީމެވެ." މި ޙަދީޘުން ޢަޤީޤާ ކަތިލުން ވާޖިބުކަމުގެ ދަލީލު، މި މަޤްޞަދުގެ އިލްމުވެރިން 2 ގޮތަކަށް ނަންގަވައެވެ.

ފުރަތަމަ ގޮތަކީ، ޙަދީޘުގައި، ކުއްޖާއާއެކު އޭނާގެ ޢަޤީޤާ ވާކަމަށް އޮތް ބަސްފުޅަކީ އަބާރުދޭ ބަސްފުޅެއްކަމުގައި، ހިނގާ ކަމެއްގެ ހަބަރު ދިނުމެއްކަމުންނެވެ. އެއީ ވާޖިބުކަމުގެ ހަބަރު ދިނުމެއް ނޫނެވެ. ދެވަނަ ގޮތަކީ، ޙަދީޘުގައި، އޭނާއާގެ ފަރާތުން ޢަޤީޤާ ކަތިލައި އޮހޮރުވާ ދުރުކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވާ އެއީ ވާޖިބުކަން ދަލީލުކުރާ އަމުރެއް ނޫނެވެ.

އަބަދުވެސް މުސްތަޙައްބު ކަމެއް ބަޔާންކުރުމަށް ޙަދީޘްތަކުގައި އަމުރުކުރައްވާ ގޮތުގެ ބައެއް ބަސްފުޅުތަކުން ކަމަށް ބަޔާންވެއެވެ. އެހެން ކަމުގައި ކަމަށް ބަޔާންވެގެން ނޫނީ، އަމުރުގެ މައްސަލައިގައި އަސްލަކީ ވާޖިބުކަމެވެ. އެއީ ޢަޤީޤާ ކަތިލުމުގެ މަޤްޞަދާއި ބެހޭ ބައެއް އިލްމުވެރިންގެ ބަސްފުޅެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ އެއީ އެއްވެސް ސުންނަތެއް ކަމުގައި ވާކަމަށެވެ. އަދި ޢަޤީޤާ ކަތިލުމުގެ މަޤްޞަދަކީ އިރާދަކުރެއްވިކަމާ ސުންނަތެއްކަމުގެ ސުންނަތުގައި އެއްވެސް މިންވަރަކުން ބަޔާނެއް އެނގޭ ސުންނަތެއްކަމުގެ ޝަރުޢީ ޙުކުމަކީ އެއްވެސް ޗާޤާއްސުންނަތެއްކަމުގައި އަޅުވެތިން ވިދާޅުވިއެވެ.

2. ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިން ދަލީލު ކަމުގައި ނަންގަވާފައިވާ ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ މަރުވެގެންވާ ސުންނަތެކެވެ.

މިބައިތުން ދަލީލަކީ: أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: {مَنْ وُلِدَ لَهُ وَلَدٌ فَأَحَبَّ أَنْ يُنْسِكَ عَنْهُ فَلْيَفْعَلْ}. މާނައީ: ހަމަކަށަވަރުން رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ބަޔާންކުރައްވައިފިއެވެ. "އެމީހަކަށް ކުއްޖަކު ލިބި އެކުއްޖާގެ ދަރިފަހަރަށް އަޅުކަމެއްގެ ގޮތުން ޢަޤީޤާ ކަތިލަން ބޭނުންވާނަމަ، އެކަން ކުރާށެވެ." ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ މި ޙަދީޘުގައި ކަތިލަން ބޭނުންވާނަމަ ކަމަށް އޮތުމުން ދަލީލުވެއްޖެ އެއީ ސުންނަތެއްކަމަށެވެ. ވާޖިބެއްކަމަށް އޮތިއްޔާ ބަޔާންކުރައްވާނީ ކަނޑައަޅާފައެވެ.

3. ޙަނަފީ މަޛްހަބުގެ އިލްމުވެރިން ދަލީލުގައި ނަންގަވާފައިވާ ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ މުބާޙަކަމެއް އަދި ސުންނަތެއްވެސް ނޫނެވެ. އެއީ މަޤްބޫލުކަމެއް؟ އެއީ، ހެއްދެވުމެވެ.

އަމަޛްހަބުގެ އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ ޢަޤީޤާއަކީ އިސްލާމްދީން އައުމުގެ ކުރިން ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި ކަތިލާ ކަތިލުމެއް އެއީ ކަތިލާ ކަމެއްކަމުގައި ވާކަމަށެވެ. އިސްލާމްދީން އައުމުން ޤުރުބާނީ ކަތިލުމުގެ ހުކުމުން އެކަން ނިސްބަތްވެ، އަހަރެމެންގެ ގައިގައި ޙުކުމް ކުރީ ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ އަޅުކަމެއް ކަމުގައި ބަޔާންކުރެއްވުމަށެވެ. އެއީ ހަމައެކަނި ހެކިކޮށް ބޭނުން ފަހަރު ދެއްވާ ޙުކުމެކެވެ. އެހެން ކަމުގައި ކަމަށް ނުވާނަމަ ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިންނާ އެއްބަސް ނުވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. ނަމަވެސް ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ، އަހަރެމެން މިއަދު ފެންނަނީ، ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ ސުންނަތެއް ކަމަށެވެ.

ޢަޤީޤާ ކަތިލުމުގެ ވަގުތު:

އިސްލާމީ سُمْرَةُ بْنُ جُنْدُب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ގެ ބަސްފުޅުގައި، {تُذْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ} ، (އެކުއްޖާއަށް ހަތްވަނަ ދުވަހުން އޭނާގެ ފަރާތުން ޢަޤީޤާ ކަތިލެވޭނެއެވެ.) މިގޮތުން ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ އޮތުމުން، ޢަޤީޤާ ކަތިލުމުގެ ވަގުތަކީ ކުއްޖާއަށް 7 ދުވަސް ކަމާލުވާ ފަހުން އިލްމުވެރިންގެ މެދުގައި ޚިލާފެއް ނެތްކަމަށް ބަލާފައެވެ. ނަމަވެސް މިމައްސަލާގައި އިތުރު ތަފްސީލް ފަހުން އިލްމުވެރިން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެ ތަފްސީލުގެ ބައެއް ތިރީގައި މިވަނީއެވެ:

1. ހަތްވަނަ ދުވަސްނުވާން ދުވަހުގައި ޢަޤީޤާ ކަތިލެވިދާނެތޯ؟

މިމައްސަލާގައި އިމާމު މާލިކުގެ ދެބަސްފުޅެއް ވެއެވެ. ފުރަތަމަ ބަސްފުޅަކީ 7ދުވަސް ފުރުމުގައި އެހެން ދުވަހެއްގައި ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަށް ނުފެނުނެވެ. އަދި 7ވަނަ ދުވަސް ފުރުނުއިރު ހިސާބަށް ޖާނަވަރު ކަތިލެވޭ ނުވެއެވެ. ދެވަނަ ބަސްފުޅަކީ 7ވަނަ ދުވަހުގެ މެދުކޮޅަށް އަންނާނެގޮސް 7ދުވަސްވާނެ ކަތިލުމަށް ހުއްދަވާ ބަސްފުޅެވެ.

މިމައްސަލާގައި ޝާފިޢީ މަޛްހަބުގެ އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ ކުއްޖާ ވިހެއުމަށްފަހު، 7ވަނަ ދުވަހެއްގެ ކުރިން ކަތިލިޔަސް ނުވަތަ އޭރަށްވުރެ ފަހުން ކަތިލިޔަސް ޢަޤީޤާ ބަރާބަރުވާނެ ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ސުންނަތަކީ ޝަރުޢުގައިވާ 7ވަނަ ދުވަހު ކަތިލުމެވެ.

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ގެ ސުންނަތަށް ބަލާއިރު މިކަމުގައި އެކަމު އެހެން ފުރަތަމަ ގޮތަކީ ކުއްޖާއަށް 7ދުވަސް ވީއިރު ޢަޤީޤާ ކަތިލުމެވެ. އެދުވަހު ކަތިނުލެވިއްޖެނަމަ 14ވަނަދުވަހު އަދި އެދުވަހު ކަތިނުލެވިއްޖެނަމަ 21ވަނަ ދުވަހު އަދި އޭގެފަހުންވެސް 7ދުވަހުން ބަރަކަތްތެރިވާ ކަތިލުމުގެ މުދުވަހުގެ ކަތިލުމެވެ. މިގޮތަށް މިކަން އޮތްކަމުގެ ދަލީލަކީ، عَائِشَة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، "ސުންނަތުގައި ވީގޮތް" ވިދާޅުވި ކަމުގައި ރިވާވެވަޑައިގެންނެވި ޙަދީޘެވެ. أُمُّ كُرُز އާއި أَبُو كُرُز رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

{..... وَلْيَكُنْ ذَلِكَ يَوْمَ السَّابِعِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَفِيْ أَرْبَعَةَ عَشَرَ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَفِيْ إِحْدَى وَعِشْرِيْنَ}.

މާނައީ: "އެކަމެއް ދުވަހަކީ 7ވަނަދުވަސްކަމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. އެދުވަސްނުހުންނަމަ 14ވަނަ ދުވަހެވެ. އެދުވަސްނުހުންނަމަ 21ވަނަ ދުވަހެވެ." އެހެންކަމުން عَائِشَة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ގެ މިބަސްފުޅުން ބައްލަވައި 21ވަނަ ދުވަހަށްވުރެ ލަސްވިޔަސް، ހަތްދުވަހުން ހަތްދުވަހުން ބަލަމުންގޮސް ކަތިލުން ނަހަމަވާނެކަމުގައި އިލްމުވެރިން ވަނީ ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.

2. ޢަޤީޤާއަށް 7ދުވަސް ހަމަވުމުގެ ކުރިން ކަތިލުން ފުދިގެންދާނެތޯ؟

މިމައްސަލާގައި އިމާމު މާލިކު މަޛްހަބުގައި ފަޤީހުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހުކުމަކީ، ފުރަތަމަ ދުވަހުގެ ގޮތުގައި ނުގުނޭނެކަމެވެ. އަދި މި މަޛްހަބުގެ ބައެއް އިލްމުވެރިން މިދުވަސް ވިހޭދުވަސް ނުގުނޭނީ މެންދުރުފަހުން ވިހެއުމުން ކަމަށެވެ.

މިމައްސަލާގައި ޝާފިޢީމަޛްހަބުގެ އިލްމުވެރިންގެ 2ބަސްފުޅެއް ވެއެވެ. މިމަޛްހަބުގައި އެންމެ ބާރުގަދަ ބަސްފުޅަކީ، ޢަޤީޤާއަށް 7ދުވަސް ހަމަވުމާއި ވިހޭދުވަހާއެކުގައި ކަމަށް އެއް ބަސްފުޅެވެ. ދެވަނަ ބަސްފުޅަކީ 7ދުވަސް ހަމަކުރުމުގައި ވިހޭދުވަސް ނުގުނޭނެކަމަށް އެއް ބަސްފުޅެވެ.

3. ހަތްދުވަސް ފުރިހަމަވުމުގެ ކުރިން ޢަޤީޤާ ކަތިލުން ފުދިގެންދާނެތޯ؟

އިލްމުވެރިން ދަލީލުގެ ބާރުގަދަކަމަށް ބަލައިގެން 7ދުވަސް ފުރިހަމަވުމުގެ ކުރިން ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ ސުންނަތާ އެއްގޮތް ކަމެއް ނޫނެވެ.

4. ކުއްޖާގެ ބޮލުގައިވާ އިސްތަށި ކެނޑުމަކީ ސުންނަތެއްތޯ؟

މިމައްސަލާގައި ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ ބޮލުގައިވާ އިސްތަށި ކެނޑުމަކީ ސުންނަތެއްކަމަށެވެ. އޭގެ ދަލީލަކީ ދަރިފުޅާ ގުޅިގެން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ {يَوْمَ سَابِعِهِ}، (އެކުއްޖާއަށް 7ދުވަސްވާދުވަހު) އޭނާގެ އިސްތަށި ކެނޑުމާއި ކުއްޖާ ނަންދިނުން ހަމަޖެހިފައިވެއެވެ.

ކުއްޖާ ބޮލުގައިވާ އިސްތަށި ކެނޑުމުގެ ސުންނަތް ދެއްކެވުމަށް ފަހު ނަބިއްޔާ ކަލޭގެފާނު ވެސް ކުރެއްވިއެވެ. ދަލީލަކީ:

عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: {عَقَّ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَفْسِهِ بَعْدَمَا بُعِثَ بِالنُّبُوَّةِ}. މާނައީ: أَنَس –رضي الله عنه– ވިދާޅުވިއެވެ. "ނަބީކަމާއެކު ފޮނުއްވުމަށްފަހު، رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، އެކަލޭގެފާނުގެ ފަރާތުން ފޮނުއްވުން ޢަޤީޤާ ކަތިލެއްވިއެވެ." ނަމަވެސް މިރިވާޔަތް ރިވާކުރައްވާ عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحْرِز ގެ ރިވާޔަތުގައި، އިލްމުވެރިން ދަޢީފުކަމުގައި ބަލާފައިވެއެވެ. އަދި މިރިވާޔާ ބަޔާންކުރެވޭ ގޮތުން "ބާޠިލް" ރިވާޔަތެއްކަމުގައާއި "މުންކަރު" ރިވާޔަތެއްކަމުގައި އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެފައިވާތީ، މިއަސްލަށް އަމަލުކުރެވެންނެތް ކަމުގައި ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިން ދެކެވަޑައިގަންނަވާތީ އެފަދަ ޢަމަލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

5. ޢަޤީޤާގެ ވަގުތާއި އުޟްޙިއްޔާގެ ވަގުތު އެއްވެގެން ދިޔަނަމަ، އެއްކަތިލުން ކަތިލެވިގެން ދެކަމަށް ފުދިގެންދާނެތޯ؟

މިމައްސަލާގައި އިލްމުވެރިންގެ 2ބަސްފުޅެއްވެއެވެ.

ފުރަތަމަ ބަސްފުޅަކީ އެއްކަތިލުމުން ފުދޭނެކަމަށް އޮތް ބަސްފުޅެވެ. އެއީ، ހަނަފީ މަޛްހަބާއި ހަމްބަލީ މަޛްހަބުގެ ބަސްފުޅެވެ. އަދި އެއީ ވެސް ތާބިޢީންގެ ތެރެއިން ބައެއް އިލްމުވެރިންގެ ބަސްފުޅެވެ. ދެވަނަ ބަސްފުޅަކީ ދެކަމަށް ދެ ކަތިލުން ކަތިލަންޖެހޭނެކަމަށް އޮތް ބަސްފުޅެވެ. މިއީ މާލިކީ މަޛްހަބާއި ޝާފިޢީ މަޛްހަބާއި ހަމްބަލީ މަޛްހަބުގެ 2 ބަސްފުޅުގެ ތެރެއިން ބަސްފުޅެއް ކަމުގައި ވެއެވެ.

ދެވަނަ ބަސްފުޅަކީ، އެއްކަތިލުމުން ނުފުދޭނެކަމަށް ކިޔާފައިވާ ބަސްފުޅެވެ. ވީ އެއްކަމަކީ ކަތިލުމުގެ ސަބަބާއި މަޤްޞަދު ތަފާތުވުމެވެ. ޢަޤީޤާ ކަތިލުމަކީ ވިހުމުގެ ނިޢުމަތަށް ޝުކުރުކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރެވޭ ކަމެކެވެ.

• ޢަޤީޤާ ޝަރުޢުކޮށްދެއްވި ހިކުމަތް: ޢަޤީޤާ ކަތިލުމުގައި ވަރަށް ގިނަ ހިކުމަތްތައް އެކުލެވިގެންވެއެވެ. ތިރީގައި މިވަނީ އޭގެ ތެރެއިން މުހިއްމު ހިކުމަތްތަކެވެ.

- ޢަޤީޤާއަކީ ކުއްޖާ ދުނިޔެއަށް އައުމުގެ ނިޢުމަތަށް އެ ކުއްޖާގެ ފަރާތުން މާތްالله އަށް ކުރާ ޝުކުރެއްކަމުގައިވުން.
- އަދި އެއީ، ކުއްޖާ، އާއިލާއާއި މުޖުތަމަޢާ ގުޅުވާލުމުގެ ސަބަބެއް ކަމުގައިވުން.
- އަދި އެއީ، މި އުއްމަތުގެ އިމާމާއި ބައްޕަ އިބްރާހީމް ޢަލައިހިއްސަލާމުގެ ސުންނަތެއް ކަމުގައިވުން.
- ޢަޤީޤާ ކަތިލުމުގެ، އަވަށްޓެރިންނާއި ފަޤީރުންނަށް އެކުލެވޭ ބަރަކާތް އާއިލާގެ ތެރޭގައި، އެއްބައިވަންތަކަމާއި އެކުވެރިކަމާއި ލޯބި އިތުރުވުން، ގޮތުން ބަދަހިވުމަށް މަގު ފަހިވެގެންދެއެވެ.
- އަދި އާދޭސްކޮށްގެން މީސްތަކުންގެ ހަމަ ދުޢާ ކުރުބާނީ ހިތް، ބައްޕަ ކުރުބާނީ ވެސް ވުމުގެ ބޮޑު ހެޔޮވެރިވެއެވެ.

(ނިމުނީ)

އަމިއްލަ ނަފްސު ޤަތުލް ނުކުރާށެވެ!

وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿سورة النساء : 29﴾

ތިޔަބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސު ތަކާ ތިޔަބޭފުޅުން ޤަތުލް ނުކުރާށެވެ!

ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް ރަޙީމްވަންތަ ރަސްކަލާނގެ ކަމުގައި الله ވޮޑިގެންވެއެވެ.

www.facebook.com/HidhaayathugeAli

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي حَرَّمْتُ الْمَدِينَةَ...

﴿رواه مسلم﴾

މާނައީ: " އިބްރާހީމް (އަލައިހިއްސަލާމް) މައްކާ ޙުރުމަތްތެރި ކުރެއްވީއެވެ. އަދި
ތިމަންކަލޯފާނު މަދީނާ ޙުރުމަތްތެރި ކުރެއްވީމެވެ. "

ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދިއުމުގެ

އުސޫލުގެ މުހިންމު ނުކުތާތައް

ތަޢާރަފު:

1. މިއީ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދިއުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމާ ބެހޭގޮތުން
އެކުލަވައިލާފައިވާ އުސޫލެކެވެ. މިއުސޫލު އެކުލަވައިލާފައި ވަނީ (ޤައުމީ ޙައްޖު ކޮމިޓީން)
މީހުން ޙައްޖަށް ގެންދިއުމުގައި ހަވާލުކުރެވޭ ސަރުކާރު އިދާރާތަކާއި ޙައްޖު
މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތްވާގޮތަށް ތަމްރީނުކޮށް.
ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަކުން
މި އުސޫލަށް ޢަމަލުކުރަން ވާނެއެވެ.

ނަން 2. މި އުސޫލަށް ކިޔާނީ [ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދިއުމުގެ
އުސޫލު] އެވެ.

މަޤްޞަދު 3. މި އުސޫލުގެ ބޭނުމަކީ، އަންނަނިވި މަޤްޞަދުތައް ޙާޞިލު ކުރުމެވެ.

(ހ) ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް ދާމީހުންނަށް ރަނގަޅު ޚިދުމަތެއް ލިބި
ފަސޭހަތަކާއެކު ޙިމާޔަތްކުރުން.

(ށ) ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުންގެ ޙައްޖުއެއް ޙިމާޔަތްކުރުން.

(ނ) ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދާ ކުންފުނިތަކުގެ ޙައްޖުއެއް
ޙިމާޔަތްކުރުން.

ޙައްޖަށް ދިއުމަށްޓަކައި ފަރާތްތަކުން ހިފަހައްޓާ ޢިބާދަތް ކުރުމަށް ތައްޔާރު

މިންގަނޑުތައް:

8. ދިވެހިރާއްޖެއިން މީހުން ޙައްޖަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދައަށް އެދޭ ކުންފުނިތަކުން
ޙައްޖަށް ދިއުމަށްޓަކައި ފަރާތްތަކުން ހިފަހައްޓާ އިތުރުން ހުންނަންވާނީ އަންނަނިވި
މިންގަނޑުތަކަށް ފުރިހަމަވާގޮތަށެވެ.

(ހ) އޮފީހާ ގުޅޭގޮތުން ބޭރުފަރާތްތަކުން ނަގާ ފައިސާ ސަރުކާރުގެ ޙިމާޔަތް އިޤްތިޞާދު
ހިފުން.

(ށ) ކުންފުނީގެ އޮފީސް ހުންނަ ރަށްތަކުގެ ބޭރުގައި ފަރުވާތެރިކަން އަދާކުރުމުގެ
ނަޒާހަތު ހިފުން.

(ނ) އާންމުގޮތެއްގައި އޮފީސް ހުޅުވާފައި ހުންނަންޖެހޭނެ އެކަށީގެންވާ ވަގުތު
އޮފީހުން ބޭރަށް
ފަރާތްތަކަށް ހުޅުވާލެވޭ އޮފީސްތަކުގައި ހިދުމަތް ދިނުމަށް އޮފީސް ހުޅުވާފައި
ބެހެއްޓުން.

(ރ) އޮފީސް ހުޅުވާފައި ހުންނަ ކުންފުނީގެ ގަޑިއައުގައިވެސް، އޮފީހުގައި މުވައްޒަފަކު
ހުރުމާއި، ސަރުކާރުގެ ބަންދު ދުވަސްވަރު ގަޑިއައުގައި އޮފީސް
ހުޅުވާފައި ހުރުން.

(ބ) ކުންފުނި އަހަރުތަކުން މިނިސްޓްރީ އޮފީ އިސްލާމިކް އެފެއާޒުން ބައްޔަތު
މީހުން ގެންދިއުމަށް ދިނުމާ ހުއްދަ (އެ އަހަރުގެ ބައްޔަތުން ނިމުމުން)
ފަސޭހައިން ފުރުސަތުދިނުމަކީ ބައްޔަތު ޚިދުމަތް އޮފީހުގައި ބެހެއްޓުން.

(ޅ) ބައްޔަތު ދިއުމަށްޓަކައި ފައިސާ ދައްކާ ފަރާތްތައް ކުންފުންޏާ ދުވަސް ވޮޅު
އާދައިގެ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން ރިސީޓެއް ފަސޭހައިން
ފުރިހަމަކޮށް ފައިލުކޮށް ބެލެހެއްޓުން.

ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ބައްޔަތުގެންދާނަމަ ފުރިހަމަ ކުރަންޖެހޭ

ކަންތައްތައް:

13. ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދާ ކޮންމެ ކުންފުންޏަކުންވެސް، ޙައްޖަށް ގެންދާ މީހުންނަށް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެންމެދަށު ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްދޭން ވާނެއެވެ.

(ހ) ފުރުޞަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެންމެދަށު ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދަނީ ކޮން ފަރާތަކުންކަން އަންގައިދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) މިނާއާއި ޢަރަފާތުގައި ބޭނުންކުރާ ޓެންޓުތަކުގެ އެކަށީގެންވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ރ) މަކްކާގައި ޙަރަމާ/ޙަރަމާކައިރީ ހޮޓާތަކުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދިނުން.

(ބ) ޢަރަފާތުގައި ހިނގާއިރު އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދިނުން.

(ޅ) ކެއުމާއި ބުއިމުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކޮށް ހަމަޖައްސައިދިނުން.

(ކ) ޙާޖީން މަދީނާއަށް ގެންގޮސް، މަދީނާގައި ޒިޔާރަތްކުރަންޖެހޭ ތަންތަނަށް ޒިޔާރަތްކުރުމުގެ ހަމަޖައްސައިދިނުން.

(އ) ޙާޖީން މަދީނާގައި، މަސްޖިދުން ނަބަވީގައި ވަގުތު ދިނުމަށް ހަމަޖައްސައިދިނުން.

(ވ) މައްކާގައާއި މަދީނާގައާއި މިނާގައާއި ޢަރަފާތުގައި ޙާޖީން ދިރިއުޅުއްވާނެ ޙައްޖުގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓައިދިނުމަށް ދަރުސްތަކާއި ފުރިހަމަކޮށްދިނުން.

(މ) ޙާޖީގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓައިދިނުމަށް އަމީރަކު އިންތިޚާބުކޮށް ބަލަހައްޓަވާ ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވާލުމާއި ވަކި ތަނެއްގައި ދިމާވާ ކަމެއްގައި ޙާޖީން އެއްވެ މަޝްވަރާކުރުމަށް ހާލުގައިވާ ކަންތައްތަކުގައި ޙާޖީން އެހީތެރިވުމަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކިޔައިދިނުން.

(ފ) ޙާޖީއަކު ބަލިވެ ދުވަހު ނުކުޅެދޭ ޙާލަތްތަކުގައި ފަރުވާ ދިނުމަށް ޑޮކްޓަރަކު/ނަރުހަކު ހަމަޖެއްސުމާއި ބޭސް ފަރުވާ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދިނުން.

ފަރުމާ ޙައްޖަށް ފުރުމަށް ދިނުން:

14. ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް ފުރަށްދާ މީހުންގެ ތެރެއިން ފަރުމާ ޙައްޖު ކުރާނީ ޙައްޖުމަށް އިސްކަންދޭ ތިރީގައިވާ މީހުންނެވެ.

(ހ) ކުރިން ކުންފުންޏަކުން ވީޒާ ލިބިފައިވާ ތިރީގެ އިސްކަމުގެ ފަރުމާ ޙައްޖު ކުރާ ޒުވާނުންނަށް ކާޑު ދޫކުރެވޭނެއެވެ.

(ށ) ފަރުމާ ޙައްޖުކުރަން ނުކުޅެދޭ ކުލިވާ އަދަދު ކުރީގެ ވީޒާ ކުރުމުން ޢުމުރުން 15 ދުވަހުގެ އެ ޢަދަދުން މީހުން ހަވާލުކުރާ ތަނުން، އެންމެފަހުން ކުރާނެއެވެ.

ކުރަން ނުވާނެ ކަންތައްތައް:

15. މި އުސޫލުގެ ދަށުން ޢާއިލާއިން މީހުން ޙައްޖަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމަށް ކުންފުނިތަކަށް އަދި ޢާއިލާއިން ޙައްޖަށް ފޮނުވާ ކުންފުނިތަކުން އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ހ) ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދާ ކުންފުނިތަކާއި އެކުންފުނިތަކުގެ ބާރުލިބިފައިވާ ޙައްޖަށް މީހުން ސަޢޫދީ އަރަބިއްޔާގެ ދާއިރާ އަދި ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނާއި ޚިލާފަށް ބަރާބަރު ވަސީލަތްތަކާ ޙާލަތްތަކުގައި ޙައްޖަށް ގެންދިއުމާއި ކަމަށް އެއްވެސް އަނިޔާއެއް ހިންގައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) ޙައްޖަށް މީހުން ގެންދާ ކުންފުނިތަކުން ސަފަރު ޢާއިލާއިން ޙައްޖަށް ދާން ޤަބޫލުކުރާ ޢަދަދަށް ވުރެ ގިނައިން ޙައްޖަށް މީހުން ގެންގޮސްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ނ) ކުރިއަށްއޮތް އަހަރުގެ ޙައްޖަށް ޙައްޖަށް ގެންދާ މީހުން ގެންގޮސްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ރ) ޙައްޖަށް ގެންދާ މީހުންގެ ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރުމުގެ ކުރިން ވީޒާ ކޮށްދޭ ފަހަރު ޤާނޫނީ ފަރާތުގެ ލިޔުން މިނިސްޓްރީގެ ޢިލްމީ މިނިސްޓްރީގެ ހުއްދައާއި އެއްގޮތަށް ޙައްޖަށް ގެންގޮސްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ބ) އެކުންފުނިތަކުން ހުއްދަ ދީފައިވާ ކުޓާއަށް މިނިސްޓްރީގެ ޢިލްމީ ހުއްދައެއް ނެތި ޢާއިލާއިން ޙައްޖަށް ގެންދާ ކުންފުނިތަކުން ވީޒާއަށް ބަދަލުކުރުމަކާ ނުލައި ވީޒާ ދޫކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ޅ) 45 އަހަރުން ދަށުގެ އަންހެނުން މަޙްރަމަކާނުލައި ޙައްޖަށް ގެންގޮސްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ކ) ޙައްޖަށް ގެންދާ މީހުންގެ އަތުން ހަވާލުކޮށްގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒުން ސާބިތުކުރާ ފަރާތުން އެކި ޢިލްމީ ފަރާތްތަކުން ފާސްކޮށްފައިވާ ފީއަށް ފަރުވާ ޙައްޖަށް ގެންދާ މީހުން އެހެނިހެން އެއްވެސް ފައިސާއެއް ޙައްޖަށް ގެންދާ މީހުންގެ އަތުން ހަމަޖައްސައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(އ) ޙާޖީއަކަށް ދިރި އިޙްރާމުގެ ދިރި ނަގާރާތް ދިރިގައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ދިރި ނަގާރާތް ދިރިގެ ފަރުވާއާ ފާހަގަކޮށް ދިރި ނަގާރާތް ދިރިގައި އަތުވާ ފަރުވާކަން އެއްވެސް ގޮތަކުން ޙަވާލުކުރަން ނުވާނެއެވެ.

ވަޢު

ށ. ޢަލީ ޝަރީފް

އާދޭދޭހަކަ ނާސިރުއްޓަވި ކާސްދާ ނަފުސާއުފުސް ބަލާ
ދާނެފުސްމަނާ ކޮބައިތޯ ގޮސް އޮޔާ ހުރުމަށް ފިލާ
ޤަލްބުރުން ނަރުހުން ބަޔާނުކުރައި އޭރި ކަން މަތިކަމުގައި
ވަގުތުގައި ގެންދާނުތް އަތުވެއްޓޭނަ މިނާ ބަލައި
ކަކުޅި ދުކްނުވަތި އެއްގައިރުމަށް ނަތުވެސް އަވާން
ފާރަގެ ތަކުބާވަމަށް އަސްދައި ތިޔާކަރި އެސްދުހެ
ދުރަފިތަރިއްޔާ އައިރުގަނޑު ބާޒީ ރިއްޔަތުގަރުން
ހިރަކޮއްގައިތުން މަޝްހޫރު ނުކުރުނަރު ގެދުރަށްބަކި
ވަސްކަރާ ހިސްކަރު ފަނައިދެއްވާ ބާޒީ ރަސްކައިކަފުން
ފަސްނުޖެހި ކައިރުނުފަތި ބާރައް ކޮބައިތޯ ބަލާސަބައި
ލޯބިވާ ބިޔުތޮރި އިލާހުރަސްތާ އަރުން އުނަގެން ދިމާ
ލޯމަކަން ޒާހިބު ފަރި ބިއްބާ މިޒްން ހަދާ ބަލާބަލައި
ހިތްކުރަނަ އޭރުނަސް މިޔާ އަބަދަން މިޒްން ބިހާނުނަން
އިތުރު ދުލަހަކުފުސް ބިރަތްޔީ ވާޝްތޯ ކިރިއަސް އަރައި
އަސްނަ ވަގުތު އެސްދުމައްސިމު އަސްނަވަރުގައި އާޢެރަސް
އަސްދު ޖެރަބަހަމަސް ވަގާ ބިއްޔާރު ހުރުކަސްވަސް އަދަ
ހާދަގާ ފިނަ ކަސްބިކައި ހުރާކު މިރާ ނިސްދަސްފުޒައި
ވޭރީއް ސްޓަރައިދަނާ މިޔާ ޔައްޔާން ނިކުޔޒައި
މަރު އަދިސް ކުރަދަބިވަމުން ކަރަސްވެސް ދިޔުދެޒަކަސް
ކަރުނަވާ ދިނާދޭ ހިބްދިބިކަން ހިނަޔަދާރާ ޒިއަކަ

(ފަތްކުރު 14، ޞ. 32-33)

ވިތުރި ނަމާދު ކުރައްވަން ހަނދާން ބަހައްޓަވާށެވެ.

ލިޔުއްވީ : ފަޟީލަތުއްޝައިޚް މުޙައްމަދު ޝަރީފް އަލީ ސަޢީދު

ވިތުރި ނަމާދުގެ މާތްކަން

ވިތުރަކީ ގަދަ ސުންނަތެކެވެ. އެނަމާދު ކުރުމަށް ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރު އަޅުއްވައި ހިތްވަރު ދެއްވާފައިވެއެވެ. އަދި ޢަލީ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. “[ހަމަކަށަވަރުން ވިތުރަކީ ތިޔަބޭފުޅުންގެ ފަރުޟު ނަމާދު ފަދައިން ވާޖިބު ނަމާދެއްނޫނެވެ. ނަމަވެސް ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ވަނީ އެނަމާދު ކުރައްވާފައެވެ.]

އަދި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. “[އޭ ޤުރުއާނުގެ އަހުލުވެރިންނޭވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ވިތުރި ކުރާށެވެ. ﷲ އީ އެއްކަލާނގެ ފަރުދެވެ. އެކަލާނގެ ވިތުރު ދެކެ ލޯބިވާ ވޮޑިގެން ވެއެވެ.] “ މި ޙަދީޘް ރިވާކުރެއްވީ ، އިމާމް އަބޫދާވޫދާއި އަދިވެސް ސުނަންތަކުގެ އިމާމުންނެވެ.

އިމާމު އަބޫ ޙަނީފާގެ ގޮތުގައި ވިތުރި ނަމާދަކީ ވާޖިބު ނަމާދެކެވެ. ނަމަވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ މި ޤައުލާ ޚިލާފަށް ޢުލަމާއުން ގިނަ ބަޔަކު ވިދާޅުވަނީ ސުންނަތެއް ކަމުގައެވެ. މާތް ﷲ ވާޖިބުކުރައްވާފައިވަނީ ފަސްނަމާދެވެ.

ވިތުރީގެ ވަގުތު

ޢިޝާނަމާދަށް ފަހުގައި ނޫނީ ވިތުރީގެ ވަގުތު ޝުރޫޢުނުވާނެއެވެ. ދަންނަވާލެވުނު ޢިޝާނަމާދަށް ފަހުން ފެށިގެން ފަތިސް ހަމައަށް ވަގުތު ދެމިގެންވާ ކަމަށް ވެސް ޢިޖްމާޢުވެފައިވެއެވެ.

ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވެއެވެ. “ މާތް ﷲ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ނަމާދެއް އިތުރުކޮށް ދެއްވައިފިއެވެ. އެއީ ވިތުރެވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ޢިޝާނަމާދާއި ފަތިސްނަމާދާއި ދެމެދުގައި އެނަމާދު ކުރާށެވެ. “

ސުންނަތްނަމާދުތަކަށް ފަހުގައި ވިތުރި އަދާކުރުން

ނިދުމަށް ފަހު ފުރިހަމަކޮށް ސުންނަތްނަމާދުތައް ކުރުމަށްފަހު އެންމެ ފަހުން ވިތުރު ކުރުމެވެ

ނިދުމުގެ ކުރިން މުސްލިމުންނަށް ފާޑުކިޔުމެއްނެތެވެ. އަދި ރޭގަނޑުގެ ފަހުކޮޅު ފެނުމަށް ހޭލެވޭނެ ކަމަށް ޔަޤީންކަން ލިބިފައިވާ މީހަކަށް ރޭގަނޑުގެ ފަހުކޮޅު ނަމާދުކުރުމުގެ ފަޟީލަތް ލިބޭނެއެވެ. ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ވިތުރި ރޭގަނޑުގެ ފަހުކޮޅު ކުރުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އެއީ ބޮޑު މާތް ވަގުތެއް ކަމުގައި ވާތީއެވެ.

ވިތުރީގެ އަދަދު

އެންމެ މަދުވެގެން ވިތުރީގެ އަދަދަކީ އެއް ރަކުޢަތެވެ. ނަބިއްޔާ ރަސޫލާގެ އަރިހުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިތުރަކީ ތިން ރަކުޢަތެވެ. އަދި ފަސް ރަކުޢަތެވެ. އަދި ހަތް ރަކުޢަތެވެ. އަދި ނުވަ ރަކުޢަތެވެ. އަދި އެގާރަ ރަކުޢަތެވެ. އަދި އެއްރަކުޢަތެވެ. އަދި ތޭރަ ރަކުޢަތެވެ.

އަދި އެއްރަކުޢަތެވެ. މިއިން ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވިތުރުގައި ކުރުމުގެ ހުއްދަ އެބައޮތެވެ.

ވިތުރުގައި އެންމެ މަދުވެގެން ކުރާ ރަކުޢަތަކީ އެއްރަކުޢަތެވެ. ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ތިން ރަކުޢަތުން ވިތުރި ކުރެއްވިއެވެ.

ތިން ރަކުޢަތުން ވިތުރު ކުރާނަމަ، ފުރަތަމަ ދެ ރަކުޢަތަށް ސަލާމް ދީފައި އަނެއް ރަކުޢަތް ވަކިން ކުރުމެވެ. އަދި އެކުގައި ތިން ރަކުޢަތް ކުރުމުގެ ހުއްދަ ވެސް އޮވެއެވެ. އަދި ތިން ރަކުޢަތް އެއް ތަޝައްހުދާއި އެކު އެއް ސަލާމަކުން ކުރުން ވެސް ހުއްދައެވެ.

އަދި ދެވަނަ ރަކުޢަތުގައި ތަޝައްހުދަށް އިށީނުމަކާނުލައި ތިން ރަކުޢަތް ކުރުމުގެ ހުއްދަ ވެސް އޮވެއެވެ. މިގޮތަށް ކުރުމަކީ ވެސް ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ކުރައްވާފައިވާ ގޮތެކެވެ.

ވިތުރީގައި ކިޔާ ސޫރަތްތައް

ވިތުރީގައި އެންމެ ރަނގަޅީ ތިން ރަކުޢަތް ކުރާނަމަ، ފުރަތަމަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް އަޢުލާ ކިޔުމެވެ. ދެވަނަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް ކާފިރޫން ކިޔުމެވެ. އަދި ތިންވަނަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް އިޚްލާޞް ކިޔުމެވެ.

ތިބޭހެން ފެންނަ ތަނަކުން ކަނޑާލެވޭ.

ނަމަވެސް ތިން ރަކުޢަތުން ވިތުރުކުރާނަމަ މުސްތަޙައްބުވެގެންވަނީ ފުރަތަމަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުން ސަބްބިޙިސްމަރައްބިކަ ކިޔުމެވެ. ދެވަނަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލްކާފިރޫން ކިޔުމެވެ. އަދި ތިންވަނަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް އިޚްލާޞާއި ، ފަލަޤު ، ނާސް ކިޔުމެވެ. މިގޮތަށް އިމާމު އަޙްމަދާއި ތިރުމިޒީ އާއި ނަސާއީގެ ސުނަނުގައި ރިވާކޮށްފައިވެއެވެ.

ވިތުރިގައި ޤުނޫތުކިޔުން

ރަމަޟާން މަހުގެ ފަނަރަވަނަ ރޭގެ ފަހުން ވިތުރުގައި ޤުނޫތު ކިޔުން ސުންނަތެކެވެ. ޝާފިޢީ މަޛްހަބުގެ ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވާގޮތުގައި ވިތުރުގައި ޤުނޫތު ކިޔުމަކީ ޢާއްމު ސުންނަތެކެވެ. އަދި ވިތުރުގެ ފަހު ރަކުޢަތުގައި ކިޔުމެވެ.

ޤުނޫތު މިހެން ޤުނޫތުކިޔުމަކީ ، ޤުނޫތާއި ވިތުރުގައި ކިޔުމާ ޚިލާފު ގޮތަކަށް ކުރުމާ ދެބައިގަ ކިޔުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެއެވެ.

ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ވިތުރިގައި ގުރުއާން ކިޔަން ޖެހޭ ސޫރަތް

ވިތުރި ނަމާދުގައި ރުކޫޢަށް ދިޔުމުގެ ކުރިން ، ޤުނޫތު ކިޔުން ޖާއިޒު ވެގެން ވެއެވެ. އަދި ރުކޫޢުގެ ފަހުންވެސް ކިޔުން ޖާއިޒު ވެއެވެ. މި ދެގޮތް ވެސް ރިވާ ވެގެން ވާއެވެ. ބައެއް ދަންނަ ބޭކަލުން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ ޤުނޫތު ކިޔާ އިރު ދުޢާ އަތް އުފުލުމަކީ މުސްތަޙައްބު ކަމެކެވެ. އަނެއްބައި ބޭކަލުން ވިދާޅުވަނީ މުސްތަޙައްބު ކަމަކަށް ނުވެއެވެ.

ވިތުރުގެ ފަހުން ދުޢާ ކިޔުން

ވިތުރުން ސަލާމްދީ ނިމުމުން (سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ) މިހެން ތިންފަހަރު ކިޔުމާއި ، ތިންވަނަ ފަހަރަކަށް އަޑު ހަރުކޮށް އެއަށްފަހު (رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ) މިހެން ކިޔުމަކީ ސުންނަތެއް ވެގެންވާ ގޮތެކެވެ. އަބޫދާއޫދާއި ނަސާއީ މިގޮތަށް ރިވާ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ރެޔަކު ދެފަހަރު ވިތުރު ކުރުން

ރޭގަޑު އަވަހަށް ކުރިމަތިން ފަހު ވިތުރު ކޮށް ، އަނެއްކާ ވެސް ނަމާދު ކުރަން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ ނަމާދު ކުރެވިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް ވިތުރު އަލުން ނުކުރާނެއެވެ. ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.'' ރެޔަކު ދެ ވިތުރު ކުރުމެއް ނެތެވެ. ''

ވިތުރު ޤަޟާކުރުން

ޢުޛުރު އެއްފަހަރުން ވިތުރުކުރުމަށް ވިތުރު ޤަޟާކުރެވިދާނެއެވެ. ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.'' ނިދިހާލުގައި ވިތުރު ނުކޮށް މީހާ ހަނދުމަވުމުން ، ފަހެ ވިތުރު ކުރާށެވެ. ''

(ތިރުމިޒީ)

މައުލޫމާތު ނަގާފައިވަނީ ފިޤްހުއްސުންނާ: އަލްއުސްތާޛު ސައްޔިދު ސާބިޤް ބ. 284

ކުއްޖެއްގެ ދިބާގައި އޮޓިޒަމް ހުރި
ކަމުގައިވިޔަސް އެހެން ކުދިންނާ އެއް
ފަދައިން އުޅެން ދަސްކޮށް ދެވިދާނެ.
ބޭނުންވަނީ ވީއާވެސް އަވަހަށް މިކަން
ދެނެގަނެ ފެށުމަށް އުޅެން!

AUTISM ރާއްޖެ

www.facebook.com/AutismRaajje ފޭސްބުކްގައި:

community service message by
ThinkSAFE Maldives Pvt Ltd
illustrations: redcross.org.uk & emedicinehealth.com

އެކަނި ހުއްޓައި ކަރުގެ އެއްޗެއްޖެހިފާ ނޭވާ ހުރަސްއެޅިގެން ވެއްޖެނަމަ ހަދާނެގޮތް

މިފަދަ ވަގުތުގައި ހާސްނުވުން ވަރަށް މުހިންމު

3 ކަރުގައި ޖެހިފަ އެތި ނިކުންނަންދެން މިހެން ހަދަމުން ގެންދާ

2 މުށްޓަން ހަރުކަށްގައި އަތްއަޅާލާ ބަނޑުގެ ސާފު ބާރުން ދަމާކޮޅާ

1 މުށްޓަން ބަނޑުގައި އަތްލަފާ

ޒަކާތުގެ

ފަރުދީ ފައިދާ އާއި

އިޖުތިމާޢީ ފައިދާ

ލިޔުނީ: އައްޝައިޚު ޢަބްދުﷲ ބިންޢީދު

ޒަކާތަކީ އިސްލާމްދީނުގެ 3 ވަނަ ރުކުނެވެ. ޒަކާތާ ނަމާދު އަދާގެ އީމާންކަން ފުރިހަމަވުމުގެ ޝަރުޠެކެވެ. ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ވަރަށް ގިނަ އާޔަތްތަކުގައި ޒަކާތުގެ ވާހަކަ ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

اللهތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

فَأِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَأِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ۗ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿ التوبة ١١ ﴾

މާނައަކީ؛ "ފަހެ، އެއުރެން توبة ވެ، ނަމާދު قائم ކޮށް، زكاة ދީފިނަމަ، ފަހެ، އެއުރެންނަކީ، دين ގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ أخ ންނެވެ. އެނގޭބަޔަކަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ آية ތައް تفصيل ކޮށްދެއްވަމެވެ." ވިސްނާ ފިކުރުކުރާބަޔަކަށް އިބުރަތެއް ފުރިގެންވާ އާޔަތްތަކެވެ.

ޒަކާތް ދިނުމުގައި ފަޤީރު ގުޅުންހާ އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ނުހަނު ގިނަފަހަރު ފައިދާތަކެއްވެއެވެ. ކުރިން ދެންނެވުނު ފަދައިން އަދާގެ އިސްލާމްކަން ފުރިހަމަވުން މީއީ ވަރަށް ބޮޑުބޮޑުކަން ބޮޑު ފައިދާއެކެވެ. މީގެ ކޮންމެ މުސްލިމަކުވެސް ތިމާގެ އީމާންކަމާއި، ތިމާގެ އިސްލާމްކަމާއި އަދި ތިމާގެ ދީން ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ނުހަނު ޝައުގުވެރިވާނެ މީހެއްކަން ޔަޤީނެވެ. ޒަކާތުދީ މީހާކު ތަރުބިއް އިމާންކަން އިމާންތެރިކަމާ މީހެއްކަމުގައި އިތުރުވެރިން ބޮޑުން ކުރައްވާލަދީ އަޚްލާޤީގޮތުން ހިތްހަމަޖެހުން ތިމާއަށް ލިބިދޭނެ ކަމެކެވެ. މިހިނދު މުދަލީ އެއްކަލަ ހިތްހަމަޖެހުމަށް ތިމާގެ ނަފްސު ދިރުވާލައިދެއެވެ. ތިމާ ތިމާ ލިބިފައިވާ އެއްޗެހި ކޮށްދެވޭނީ ތިމާގެ އަޚުންނަށް ޝުކުރުވެރިވުމަށެވެ. ބަރަކާތްލިބުމުގެ ދުއާއިރުކުރުމަކީ ޒަކާތެއް ރަޙުމަތުގެ މިންވަރު ދިރުވާލައިދެއެވެ. އަދި ދުއާކުރަމުގެ މާނައެވެ. ޒަކާތް ދިނުމުގައި މިހާރު އަށާއީއެއްޗަތް އިސްލާމީދީނުގައި އިތުރު ގުޅުމެއް ދިރުވާލައިދެއެވެ. ސަބަބަކީ މިފަދަ މީހާއަކީ މުޙްތާޖު މީހުންގެ ތެރޭގައި ނުވަތުވެ. މިހާރުން ލިބިފައިވާ އެއްޗެހިން ދިރުމު ގޮތުގައި ހެދުނުކުރުމުން އަނބަ ގިނަކަން އެންމެ ދުވަހު އެކަން ނިކުތުން ކުރުމަކީ ޝަރުޢީގޮތުން ކަމެއް ހިތްހަމަޖެހުމުގެ ސަބަބެކެވެ. ރަސޫލާއީ ކަމުގައި ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިދޭ ދުވަސް އިސްލާމީ ބަލައިލުމުގެ އެއްބަސްވުމެވެ. ޒަކާތް ދިނުމަކީ މީހާގެ ހިތް ހަމަޖެހުން ގެނައުމަށް އަޚްލާޤީ ކަމެއްވެ. މިސާލަކަށް ފަޤީރުމިސްކީނުން ރަސޫލާގެ ކޮންމެ ދުވަހަކު އަޚްލާޤީ ކަމަކީ ތަރުބިއްޔަތެވެ

> ކޮންމެ މުސްލިމަކުވެސް ތިމާގެ އީމާންކަމާއި، ތިމާގެ އިސްލާމްކަމާއި އަދި ތިމާގެ ދީން ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ނުހަނު ޝައުގުވެރިވާނެ މީހެއްކަން ޔަޤީނެވެ. ޒަކާތުދީ މީހާކު ތަރުބިއް އިމާންކަން އިމާންތެރިކަމާ މީހެއްކަމުގައި އިތުރުވެރިން ބޮޑުން ކުރައްވާލަދީ އަޚްލާޤީގޮތުން ހިތްހަމަޖެހުން ތިމާއަށް ލިބިދޭނެ ކަމެކެވެ.

ކުރެވިފައިވާ މުޢާމަލާތު ކަމުގައެވެ. މިބާވަތުގެ ޖިހަތުގެ އަޚުލާޤު ބަލައިލުން ބެދުވެރިކަމުގައެވެ. ނަފްސު މި ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިދޭނީ ހިތުން ރަހުމުން އެ ރަސޫލާގެ ކޮޅު ނަގައެވެ. އަދި ޒަކާތް ދިނުމުގެ ސަބަބުން މީހާގެ އީމާންކަން ފުރިހަމަވެ، އީމާންކަން އިތުރުވެގެންދާ ކަމެއްވެސް ވެއެވެ. ފަހެ ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ.

(لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَى يُحِبَّ لأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ) =أخرجه مسلم=

މާނައަކީ؛ "ތިމާގެ އަޚާއަށް ނަފްސަށް ލޯބިވާކަން، ތިމާގެ އަޚާއަށް ލޯބިނުވާހާ ދުވަހަކު ތިޔަބައިމީހުންގެ އީމާންކަން ފުރިހަމަ ނުވާ ހުށްޓެވެ." މިހިސާބު މީހާ ފައިސާ ދީ ކަމުގައި، ތަނަވަސްކަން އެފުރުސަތުގައި މީހާގެ އަތަކަށް ދިރިހުރިކަމުގެ ޤަބޫލުކުރާ އަސަރުކާ ލިބިގެން ހުށްޓެވެ. އަދި މިގޭ އިތުރުން ޒަކާތަކީ މީހާއަށް ސަވާބަށް ވެދުމުގެ ސަބަބުތަކުގައި اللهތަޢާލާ ރަޙްމަތްވެއެވެ.

ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ.

(يَأَيُّهَا النَّاسُ، أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ) =أخرجه الإمام أحمد=

މާނަކަމީ؛ " އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ސަލާމް ފަތުރާށެވެ، ކާންދޭށެވެ، (ފަގީރުންނާއި މިސްކީނުންނަށް ކާންދޭށެވެ.) ގާތްތިމާގެ ގުޅުން ދަމަހައްޓާށެވެ، މީސްތަކުން ނިދާފައި ރޭގަނޑުގައި ނަމާދު ކުރާށެވެ، (ދަމު ނަމާދު ކުރާށެވެ.) ސަލާމަތްތެރިކަމާ އެކު ތިބާފުޅުންނަށް ސުވަރުގެ ވަދެވޭނެއެވެ."

ވީމާ ޒަކާތް ދިނުމަކީ ފަގީރުންނާއި މިސްކީނުންގެ އަތްމަތި ތަނަވަސްވެ އުފަލުވެރިވުމުގެ ކުރިމަގު ބޮޑުކޮށް ފަސޭހަވެގެން ދަނީއެވެ. މުޅި އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢަކީ އެއް ޢާއިލާއެއްގެ ގޮތުގައި ޒަކާތުގެ ސަބަބުން ސިފަވެގެން ދެއެވެ. އެކަކު އަނެކަކަށް އަޅާލައި ގުޅުންބަދަހިވެގެން ދެއެވެ. ފަގީރުންގެ ހިތުގައި އުފެދޭ އަދާވާތްތެރިކަމާއި ޙަސަދުވެރިކަން ޒަކާތުގެ ސަބަބުން ފިލައިގެން ދެއެވެ. މުއްސަނދިން ބޭނުންވާ މުޖުތަމަޢުގެ ކާމިޔާބުގައި، ބޭނުންވާ ފަސޭހަތަކުގެ ގަނޑުވަރުގައި، ބޭނުން ކުރާ ކަމާ ކާއިގަން ތިބާއިރު، ފަގީރުންގެ ހިތްތަކަށް ވާގި ދަތުރުވާނީކަން މި ފުރިހަމަ ދުނިޔެގައި ތަޙައްމަލުކުރެވޭ އެހީތެރިކަމާއި މަދަދާއި ޝަރީޢަތުގެ ފުރިހަމަކަން އިތުރުން ފާފަ ދެކެވޭނެކަމެވެ. ވައްކަމާއި ފުރަސްމާރާ ބޮޑުތަކާއި ޖަރީމާތައް ޒަކާތުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުން މަދު ކުރެވިގެންދެއެވެ. ހިތާމަތް ދުވަހުގެ ހުރިހާ ސަބަބުތަކުގެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ޒަކާތް ދިނުން ހިމެނިގެން ދެއެވެ.

ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ.

(كُلُّ امْرِئٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ) =أخرجه أحمد=

މާނަކަމީ؛ "ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ކޮންމެ މީހަކުވެސް ވާނީ އެމީހަކު ދިން ޞަދަޤާތުގެ ހިޔަނިގައެވެ."

ވީމާ ޒަކާތް ދިނުމުގައި އިހުމާލުވާ ބަޔަކު ފަރުވާކުޑަކުރާން އެބައިމީހުންނަށްވެއެވެ. އަދި ޒަކާތުގެ ސަބަބުން ތިމާރަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ދިނަ ބަޔަކުވާތީ އެހީގެންނުވާނެއެވެ. ޒަކާތް ނުދޭނަމަ މުދަލަށް ކާރިސާތަކާ އެހީގެންނުވާނެއެވެ. އެއިން ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ ނިކަމެތި އަނގަޔަށެވެ. ޒަކާތު މުދަ ފިތުނަތަކުން ރައްކާތެރިކަން އަންނާނީ ތަރުތީބުވެފައެވެ.

> ޒަކާތްމަތީ
> މުޅި އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢަކީ އެއް ޢާއިލާއެއްގެ ގޮތުގައި ޒަކާތުގެ ސަބަބުން ސިފަވެގެން ދެއެވެ. އެކަކު އަނެކަކަށް އަޅާލައި ގުޅުންބަދަހިވެގެން ދެއެވެ. ފަގީރުންގެ ހިތުގައި އުފެދޭ އަދާވާތްތެރިކަމާއި ޙަސަދުވެރިކަން ޒަކާތުގެ ސަބަބުން ފިލައިގެން ދެއެވެ.

ތިމާގެ ބަރަކާތުގައި ބޭނުންތެރި ކަމެކެވެ. އަދިވެސް މިކަން އެހީތެރިކަމާއި ތިމާރަން އަލުން ފިލައިގެންދާނެއެވެ. ޝައްކެއް ނެތި ހިތްހަމަޖެހުމާއެކުއެވެ. ޒަކާތުގެ ސަބަބުން މުދަލަށް ދިރުމާ ބަރަކާތް އެކުލެވިގެން ތިމާގެ މުދާ الله ބަރަކާތާ މިއްޔާ ކަށަވަރުކުރައްވައެވެ. އަދި ޒަކާތުގެ ސަބަބުން اللهތަޢާލާ ތިމާގެ މުދަލުގައި ބަރަކާތް ލައްވައި ވިޔަފާރި އިތުރުކުރައްވައި މުދާ އިތުރުވެގެން ގޮސް ތަނަވަސްކަން ލިބިގެންދެއެވެ. އަދި ވިޔަފާރި ޢާލާނާ މީހުން ޝަރީޢަތްވެރިޔަކު ޒަކާތުގެ ސަބަބުން ފާފަވެސް ދުރުވެ ހިފޭނެއެވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ.

(الصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الخَطِيْئَةُ كَمَا يُطْفِئُ المَاءُ النَّارَ) =أخرجه أحمد=

މާނަކަމީ؛ " ފެން އަލިފާން ނިވާލާ ފަދައިން ތިމާގެ ފާފަތަކުން ޞަދަޤާތްތަކުގެ ސަބަބުން ފާފަ ފޮހެވިދެއެވެ."

ޒަކާތް ނުނެރުމަކީ اللهތަޢާލާގެ ރަޙްމަތުން މީސްތަކުންގެ މައްޗަށް ވާރޭ ވެހުމުގެ ވާގި މަނާކުރެއްވުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ސަބަބެކެވެ.

ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. (مَا مَنَعَ قَوْمٌ زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ إِلاّ مُنِعُوا القَطر مِنَ السَّمَاءِ) = أخرجه ابن ماجه =

މާނަކަމީ؛ "ބަޔަކު އެބައިމީހުންގެ މުދަލުން ޒަކާތް ނުދޭނަމަ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އުޑުން ވާރޭ ވެހުން މަނާ ކުރެވޭނެއެވެ." (ނިމުނީ)

މުދަލުތަކާއި ބަލައިގަންނާނީ

ރަސްމީ ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ ހެނދުނު 8.30 ން ހަވީރު 3.00 ށް

މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒްގެ ފައިސާއާބެހޭ ސެކްޝަނުންނެވެ.

އިސްލާމްދީނުގައި މިސްކިތަށް ވަނުމުގެ އަދަބުތައް (3 ވަނަ ބައި)

ލިޔުނީ: އައްޝައިޚް ޒިޔާއުއްދީން ޢަދުނާން

ކުރީގެ އަދަދާ ގުޅޭ...

އަދި މިސްކިތުގައި ނަމާދު ކުރުމާއި ޤުރުއާން ކިޔެވުމާއި ޛިކުރު ކުރުމާއި އިޢުތިކާފު ކުރުމުގައި ލިބޭ މީހުންނަށް އުނދަގޫވާފަދަ ޢަމަލުތަކުން ދުރުވެ ރައްކާތެރިވާން ޖެހޭނެއެވެ. މިގޮތުން މިސްކިތަށް އެޤީދާ ހިއްސާވެގެން ތަފާތުކުރާއި އަދި ދުނިޔެއާއި ގުޅޭ މަސްއޫލު ކަން ފާހަގަކުރަ اللهގެ ޛިކުރުން އެއްކަލާ ކުރުވާފާކުރަ ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ރައްކާތެރިވާން ޖެހޭނެއެވެ. އަދި މިފަދަ އަމަލުތަކުން އެއްކަލާތަކުގައި ލިބޭ މީހުންނަށް އުނދަގޫ ފަދަކަމެއް ހަދާ އަޅުން އަޅުކަމުގައި ޤުރުއާން ކަށަވަރު ތަކުލީފު ކަމުން ވެދާނެ ކަމަށްވީ، މިސްކިތުގެ އަދަބާއި ހިލާފު ކަމެކެވެ. މިސްކިތަށް ދިޔުމުގައި ތިލަފަގެ ހަށިގަނޑުން ނުބައިވަސް ފިލުވައި ވީ އެންމެހައި ދަރަޖައަކަށް ސާފުތާހިރު ވާންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ވަރަށް ހާލަތުގައި ތަކެތިގައި ވިޔާ ލޮނުފަށް ކަރައިގަނޑާ މިހާ އަތުކެއިގެ ވަސްދިގުވާތަކަށް އަނަގަ ސާފުކޮށް ދުއްސިވެގެން ވާނެއެވެ.

ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއިރު ވިދާޅުވިއެވެ. (مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ الثُّومِ و قَالَ مَرَّةً مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّومَ الْكُرَّاثَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا فَإِنَّ مَلَائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو آدَمَ)

މާނައީ، ތިޔަބައި މީހުންގެ ތެރެއިން ތޫމުފަދަ ފިޔާއާއި ލޮނު ފަދަ ކަށިފިލާވާ މީހާ އަހަރުމެންގެ މިސްކިތަށް ގާތް ނުވާ ހުރިކަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އާދަމުގެ ދަރިންނަށް އުނދަގޫ ލިބޭ ކަމަކުން މަލާއިކަތުންނަށް އުނދަގޫ ލިބޭނެއެވެ.

މިސްކިތަށް ދިއުން ސުންނަތްވެގެން ވަނީ ގެއިން ވުޟޫ ކޮށްގެންނެވެ. އާދާދުވުމުގައި އަޣާ ކަށަށް ފިޔަވަޅަކަށް ފާފަލާ ފުއްސަވާނެއެވެ. އަދި ހެޔޮކަމެއް ލިޔުއްވާނެއެވެ. އަދި ދަރަޖައެއް މަތިވެރި ކުރައްވާނެއެވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއިރު ވިދާޅުވިއެވެ.(مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ)

މާނައީ: ތިޔަބޭފުޅުންކުރެ މީހަކު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ވުޟޫ ކޮށް ގެއިން މިސްކިތަށް ދާނަމަ އޭނާގެ ކޮންމެ ފިޔަވަޅަކުން ހެޔޮ ޙަސަނާތެއް ލިޔުއްވައި ދަރަޖައެއް އުފުއްލަވައި، ފަހަރަކު ފާފައެއް ފުހެވިގެން ދެއެވެ. މިސްކިތަށް ދިޔުމަށްޓަކައި ގެއިން ނިކުމެ އަންނަނިވި ދުޢާ ކިޔުން ސުންނަތްތެރިވެގެން ވެއެވެ. (بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) މާނައީ، މިއަޅާ މިނިކުންނަނީ ﷲގެ އިސްމުފުޅާއި ބަރަކާތާއިއެކުއެވެ. އަދި މިއަޅާ ﷲ އަށް ވަކީލު ކުރީމެވެ. ﷲ ގެ ބާރުކަމުން މެނުވީ އެއްވެސް ބާރެއް އަދި ޤުދުރަތެއް ނުވެއެވެ. މި ޙާލަތުގައި މިސްކިތަށް ދިޔުމަށްޓަކައި ގެއިން ބޭރަށް ނިކުންނަ ކޮންމެ ހިނދަކު ކިޔުމަށް ސުންނަތްވާ ދުޢާއެއް ވެސް ހުރެއެވެ.

އަދި މިސްކިތަށްދާ މަގުމަތީގައި ކިޔުން ރަނގަޅު ދުޢާއަކީ

ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ އަރިހުން ރިވާވެފައިވެއެވެ. (اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُوراً وَفِي لِسَانِي نُوراً وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُوراً وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُوراً وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُوراً وَمِنْ أَمَامِي نُوراً وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُوراً وَمِنْ تَحْتِي نُوراً اللَّهُمَّ أَعْطِنِي نُوراً)

މާނައީ، ހައްދަވާ ބާރުގަދަވި ރަސްކަލާނގެ!. މިއަޅާގެ ހިތުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. އަދި މިއަޅާގެ ދުލުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ އިވުމުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. އަދި މިއަޅާގެ ފެނުމުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ފަހަތުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ކުރިމަތީގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ކަނާތްފަރާތުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ވާތްފަރާތުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ މަތީގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ދަށުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާއަށް ނޫރު ދެއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ނަފްސުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާއަށް ނޫރު ބޮޑުކޮށް ދެއްވާނދޭވެ. ހައްދަވާ ބާރުގަދަވި ރަސްކަލާނގެ!. މިއަޅާއަށް ނޫރު ދެއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ލޭގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ އިސްތަށިގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ހަންގަނޑުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ކަރުގައި ނޫރުއަޅުއްވާނދޭވެ. މިއަޅާއަށް ނޫރު އިތުރު ކުރައްވާނދޭވެ. މިއަޅާއަށް ނޫރީ ކުރައްވާނދޭވެ. މިއަޅާގެ ނޫރު މަތީ ނޫރު އަޅުއްވާނދޭވެ. މިސްކިތަށް ވަންނަ ހިނދު ކަނާތުފައި އިސްކުރުން ސުންނަތްތެރިވެގެން ވެއެވެ. އެއަށްފަހު، އަންނަނިވި ދުޢާ ކިޔުމެވެ. "اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ" މާﷲ ގެ ނަންފުޅުގެ ބަރަކާތުން މިއަޅާ މިސްކިތަށް ވަންނަމެވެ. އަދި ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލިބިވޮޑިގެންވާ ﷲ ގެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް. ހައްދަވާ ބާރުގަދަވި ރަސްކަލާނގެ!. ކަލޭގެފާނުގެ ރަޙްމަތުގެ ދޮރުތައް މިއަޅާއަށްޓަކައި ހުޅުއްވައިދެއްވާނދޭވެ. އަދި މިސްކިތަށް ވަދެވުނުމުން ދެރަކުޢަތުގެ ނަމާދު ކުރުން މިސްކިތުގައި އިށީނދުމުގެ ކުރިން ތަޙިއްޔާތު ކުރުމެވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. "إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ" ތިޔަބޭފުޅުންކުރެ މީހަކު މިސްކިތަށް ވަދެއްޖެނަމަ، ދެރަކުޢަތް ނަމާދު ކުރުމަށްފަހު

" މިސްކިތުގައި ނަމާދު ކުރުމުގެ ކުރިން ޤުރުއާން ކިޔުމާއި ދުޢާ ކުރުމާއި އިޢުތިކާފު ކުރުމާއި ޢިލްމު ލިބިގަތުމަކީ މިސްކިތުގެ އަދަބުތަކެއް. ސުންނަތް ނަމާދު ކުރުން ކަމަށްވެސް ފާޅުކުރެވެއެވެ. މިސްކިތުގައި އެޒިކުރު ރިސާލަތުގައި ވިއްކުމާއި ގަތުން ވާޖިބު ވިޔަފާރިތައް ކުރުމުގެ އިސްކަން ދެނިވަނަކީ ޒިކުރަކީ މިސްކިތުގައި ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭ ޙުރުމަތްތެރިކަމެވެ.

ހިނގާނުވާށެވެ. އަދި މިސްކިތަށް ކެހިޖެހުމަކީ ކުށެއްކަން ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ނަހީ ކުރައްވާފައިވާ ކަމެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. "الْبُصَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارَتُهَا دَفْنُهَا" މިސްކިތަށް ކެހިޖެހުމަކީ ފާފައެކެވެ. އޭގެ ކައްފާރާއަކީ އެ ވަޅުލުމެވެ. އަދި މިސްކިތުގައި ވިޔަފާރި ކުރުމާއި ގެއްލިފައިވާ ތަކެތި ހޯދުމާއި އަޑުގަދަކޮށް ގޮވުމަކީ އެކަން އިޙްތިރާމްކަން ކުޑަވާ ކަންކަމެވެ. އިޙްތިރާމް ނެތްކަމުގެ ކަންކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި ވިޔަފާރިކުރާ މީހާއަށް، އެ ވިޔަފާރިގައި ބަރަކާތް ނުލައްވާށިއޭ. އެފަދައިން ގެއްލިގެން ހޯދާމީހާއަށް ގެއްލުނު އެއްޗެއް ނުދެއްވާށިއޭ ދެންނެވުމަށް ވެއެވެ. މިސްކިތަކީ އެކަމަށް ބިނާކުރެވިފައިވާ ތަނެއް ނޫނެވެ. މިސްކިތުން ނިކުންނަ ހިނދު ވާތްފައި އިސްކޮށްގެންނެވެ.

މިސްކިތުން ނިކުންނަ ހިނދު ކިޔާނީ އަންނަނިވި ދުޢާއެވެ. (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنْ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

މާނައީ، މާﷲގެ ނަންފުޅުގެ ބަރަކާތުން މިއަޅާ މިސްކިތުން ނިކުންނަމެވެ. އަދި ބަރަކާތާއި ސަލާމް ލިބި ﷲގެ ރަސޫލާއަށް. ހައްދަވާ ބާރުގަދަވި ރަސްކަލާނގެ!. މިއަޅާ އިބަރަސްކަލާނގެ ދީލަތިކަމުގެ ފަޟްލުވަންތަކަމުން ދަންނަވަމެވެ. ރަޙްމަތުން ދުރުކުރެވިފައިވާ ޝައިޠާނާގެ ނުބައިކަމުން މިއަޅާ ރައްކާތެރި ކުރައްވާށި.

އަޅުގަނޑު ދުޢާކުރަނީ މާތް ﷲ އަޅުގަނޑުމެން މިސްކިތަށް ޙުރުމަތްތެރިވުމުގެ ހިތްވަރާ ތައުފީޤު ދެއްވާށިއެވެ.آمين! (ނިމުނީ)

ސުވާލާއި ޖަވާބު

ހިތް އަރިވޫ ކުރާނެ ދުޢާއެއް

ސުވާލު: ހިތް އަރިވޫ އެދި ކުރާނެ ދުޢާއަކާއި ބެހޭގޮތުން އެދެން

ޖަވާބު: الحمد لله، والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم وبعد:

ޠާހާ ސޫރަތުގެ 25 އިން 28 އަށް މޫސާ الله ވަޙީ ކުރައްވައެވެ. " قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾" މާނައަކީ: " އެކަލޭގެފާނު ދެންނެވިއެވެ. އޭގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއެވެ! މިއަޅާއަށްޓަކައި މިއަޅާގެ ހިތް ފުޅާކޮށްދެއްވާނދޭވެ! އަދި މިއަޅާގެކަންތައް މިއަޅާއަށް ފަސޭހަކޮށްދެއްވާނދޭވެ! އަދި މިއަޅާގެ ދުލުގެ ގޯތި މުއްސަނދިކޮށްދެއްވާނދޭވެ! (އެބަހީ: ދުލުގައިވާ ދަތިތަކް ފިލުއްވައިދެއްވައި، ދުލު ފަސޭހަކޮށްދެއްވާނދޭވެ!) އެއީ މިއަޅާގެ ބަސް އެއުރެންނަށް ވިސްނި، އެނގިދާނެކަމަށެވެ".

މިއީ މޫސާ އަލައިހިއްސަލާމް ފިރުޢައުނުގެ ގާތަށް ދިޔުމަށް އެކަލޭގެފާނަށް ކުރެއްވި ދުޢާގެ ކޮޅެއް ދުޢާތަކެއް. މިދުޢާ ތަޅާ ހިތް އަރި ކޮށްދެއްވުން އެދި ކިޔުން ރަނގަޅެވެ. އަދި މިކަންކޮށް ދުޢާ އެދުމަށް އެދުމަށް ބަލާނީ ހިތްއަރިކޮށްދެއްވުން އެދި ކުރުވިލުމެވެ. ކުރީގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ހިތްއަރި ކޮށްދެއްވުން އެދި ކުރާނެ ވަކި ދުޢާ އެއް ސުންނަތުގައި ވާރިދުވެފައި ނެތް ބަޔާނެއް ނެތް ކަމަށް މާނަ ނެތި ޠާހާ ސޫރަތުގައި މިވާ އާޔަތެއް ހިތް އަރިކޮށް ދުއްވުން އެދި ކިޔާ ކިޔުން ރަނގަޅު

އެއިސްފައި ހުރެވޭ. އެހެންކަމުން މިދުޢާ ކިޔާ މިދިޔަ ކަމުގެ ދުޢާ އެ ކުރުވިލުމެވެ.

ދުޢާ ކުރުމުގައި އިޚްލާޞް ބޭނުން ކުރުން ޤަބޫލުވެގެން ދެވޭނެއެވެ. ދިވާ ބޭނުން ކުރި ނަމަވެސް އަންހެ ރަނގަޅެވެ. الله ތަޢާލާ ދުޢާ ޤަބޫލުކުރެއްވުމެވެ. ވީމާ، ޝަރުޢީގޮތުގެ މަސްވާމްފަހުން ސުވާލު ކުރައްވަގެނާއި، ހިތްއަރިކުރުވިލުމެވެ އެދި، އަދި އެހެންނަމަވެސް ޖީމާ ބަދަލުވާ ކަންތައްތަށް އެދި ދުޢާ ކުރަންވީއެވެ. والله أعلم

ޖަވާބު ދެއްވީ: ޑރ. މުޙައްމަދު އިޔާޒް ޢަބްދުއްލަޠީފް

(ފިޤްހު އެކަޑަމީގެ ނައިބު ރައީސް)

ކުދި މުޞްޙަފު ނުވަތަ ސޫރަތްފޮތް އަތްދަބަހަށް ލައިގެން އުޅުން

ސުވާލު:ކުދި ހަޖިމް ނުވަތަ ސޫރަތް ފޮތް އަތް ދަބަހަށް ލައިގެން އުޅުމަކީ ކޮންކަހަލަ ކަމެއްތަ؟ އަދި އަތްދަބަސް ގެންގުޅޭއިރު ވުޟޫ ކުރަން ޖެހޭނެތަ؟

ޖަވާބު: الحمد لله، والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم وبعد:

ކުދި ހަޖިމް ނުވަތަ ސޫރަތް ފޮތް އަތް ދަބަހަށް ލައިގެން އުޅުމަކީ ހުއްދަ ކަމެކެވެ. މިފަދަ ދަބަހެއް އުފުލުމުގައި ވުޟޫ ކުރާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. والله أعلم

ޖަވާބު ދެއްވީ: ޑރ. މުޙައްމަދު އިޔާޒް އަބްދުއްލަޠީފް

(ފިޤްހު އެކަޑަމީގެ ނައިބު ރައީސް)

ވާރަތްތެރިއަކު ކަނާއަތުން މަސައްކަތް ކުރަން ހަނގާނެ ގެތަވީކޮބާ؟

ޖަވާބު: الحمد لله، والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم وبعد:

ވާރުތުން އެއްޗެހިވިއްޔާ، ކޮންމެ ހެދުމަކީ ދެމާކަމެއް ނުޖެހޭ. ކަނޑައެޅުން ކުރަންޖެހޭކަންތައް، މިފަދަކަން ކަރުން ބައިން ފުދުކަންތައް ކަނޑައެޅުން ކުރާނެ. އަދި ވާރުތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް، މިފަދަކަން ފުރަސާކަތްތެރި ސަފުކުރަން ފުދު ކަންތައްތައް ވާރުތުން ކުރާނެ. ވަކިގޮތަކަން އަދިސްފުރިހާ ކަންތައް ފުސްހަ އަވަކަން ކުރާނީ މަސައްކަތް ނުހަވެ. ނަމަވެސް اللهގެ ރަސޫލާ ވިދާ ކަންތައްކުރި ކަލާމް އިސްކުރައްވާ. ވިބާވަތުގެ ކަންތައްތަކީ ކުޅިބަރުއްސަރު ވަކިގޮތަކަން އެދި ނުކުރާވެއްޖެނަމަ ބަރުފުކަރުފަން އުނދަގޫ ކަންތައްކަ. الله ވިބާއަން ތަޢުފީގް ދެއްވާށިއެވެ. والله أعلم

ޖަވާބު ދެއްވީ: ޑރ. މުޙައްމަދު އިޔާޒް އަބްދުއްލަޠީފް

(ފިޤްހު އެކަޑަމީގެ ނައިބު ރައީސް)

ވިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް
MINISTRY OF ISLAMIC AFFAIRS
Republic of Maldives

ގަޑި: ހޮނިހިރު 9:00އިން 12:00އަށް

ދީނީ ސުވާލު ކުރެއްވުމަށް
ހިޔާ ގުޅުއްވާ!

800 | 300 | 8901

ތައްޔާރުކުރީ: އައިޝަތު ސަމްލާ

ބަރްކީން

ރަމަޟާންމަހު ރޯދަހިފުމަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ހަތަރުވަނަ ރުކުނެވެ. ކުޅަދާނަ ވެގެންވާ ކޮންމެ މީހަކު ރޯދަ ހިފުމަށް މާތް الله ވަޙީ އަރުއްވަވައިގެން އަންގަވާފައެވެ. އަދި އެހެން މަސްތޫރާއި ހިލާފުން ރޯދަހިފުމަކީ ކުރާ އަޅުކަންތަކެއް ކޮންމެ މުސްލިމަކަށް ފަރުޟުކޮށްވައެވެ. މިއީ އަރުދުގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ސައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ އަމަލުކުރެއްވި ގޮތެވެ.

↞ތިރީގައިވާ ރޯދަމަހުގައި ކުރެވިދާނެ އަޅުކަންތައް ބޭނުންކޮށްގެން ހުސްތަންތަން ފުރާށެވެ.

ރޯދަ | ޤުރުއާން | ޒަކާތް | ނަމާދު | ދިކުރު | ދުޢާ

ދުރުއްކާބިރު | މަޢާފް އިސްތާރު | ތައުބާވު | ޞަދަޤާތް

1. ރަމަޟާންމަހަކީ އެމަހުގައި _____ ބާވައިލެއްވި މަހެވެ.
2. ރޯދައަކީ ހުރި الله މަތިން ހަސްދުވަކާތް _____ ކުރުން މާތް އިބާދަތެއްނެވެ.
3. އެހެންމީހުން ކޮންތައްޔާ ނުބައި އަމަލެއްކަން _____ ދޫކޮށްލަންވާނެވެ.
4. ރޯދަމަހުގައި ކަރާމާތްތެރިކަމެއް އެހެންމަކާތިހަވެސް _____ ނަކަތް _____ކުރަން ދަސްކުރަންވާނެއެވެ.
5. ކުރިޔަށްހަމަވެދާނާ ކޮންމެ މީހަކު ރަމަޟާންމަހުގެ _____ ހިފަންވާނެއެވެ.
6. ރޯދައަށް ހުރެ _____ ކަން ގެއްލޭސަބަބުން އާދަކުރާނެވެ.
7. ރަމަޟާންމަހަކީ ކުރިޔަށްވާ ފާފަތަކަން _____ ވާން މޮޅު މަސައްކަތެވެ.
8. މާތްވެގެންވާ ރަމަޟާންމަހުގައި ފަރުޟު އަދި ސުންނަތް _____ ކުރުމަށް ސަމާލުކަންދީ އަދާކުރަންވާނެއެވެ.
9. ރަމަޟާންމަހުގައި ގިނަގިނައިން _____ ދިނުމަށް الله އަންގަވާފައިވެއެވެ.
10. ރަމަޟާންމަހަކީ އެމިއަހެއް ޙަމަލުތަކެއް ޞިދުޤާތް ކަންކަމަށް އަދި الله ހަޟްރަތަށް _____ ކުރަން މާތް މަސައްކަތެވެ.

ތިޔަކުދިންނަށް އެނގޭތޯ

ރޯދަ ވީއްލުމަށް އެންމެ ހެޔޮކަންބޮޑީ ކޮން އެއްޗަކުންކަން ތިޔަކުދިންނަށް އެނގޭތަ؟

އާއީ ކަނދުރެވެ. ކަނދުރު ނެތްނަމަ ކޮންމެވެސް ފޮނި ކާއެއްޗަކުންނެވެ.

ތިރީގައިވާ ގޮޅީގައި ކަނދުރު ކުރަހާލައި ކުލަޖައްސާ!

"ވަކިވެ ނުގޮސްސާށެވެ!"

" ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން الله ގެ ދިރުން ގައި ހިފުއްޓަވާށެވެ! އަދި ވަކިވަކިވެ ނުގޮސްސާށެވެ! އަދި
الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ނިޢުމަތުން ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަކުރާށެވެ! އެހެނީ، ތިޔަބައިމީހުން
އެކަކުއެކަކާ ދުޝްމަނުން ކަމުގައިވަނިކޮށް، އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ހިތްތަކާ އެކުވެރި ކުރެއްވިއެވެ. ދެން،
އެކަލާނގެ ދެއްވި ނިޢުމަތުގެ ސަބަބުން ތިޔަބައިމީހުން އަޚުންތަކަކު ކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. "

﴿سورة آل عمران:103﴾

ހިދާޔަތުގެ އަލީގެ ހުރިހާ އަދަދުތައް އޮންލައިންކޮށް ވިދާޅުވުމަށް

www.Books.mv/hidhaayathuge-ali

ދުޢާއަކީ މުއުމިނާގެ ހަތިޔާރެވެ.
އުޑާއި ބިމުގެ ނޫރެވެ.

ނިދަންއުގެ ނުނިދުނީމާ ކިޔާ ދުޢާ

(اللَّهُمَّ غَارَتِ النُّجُوْمُ، وَهَدَأَتِ الْعُيُونُ، وَأَنْتَ حَيٌّ قَيُّوْمٌ، لاَتَأْخُذُكَ سِنَةٌ وَلاَ نَومٌ، يَاحَيُّ يَاقَيُّوْمُ! أَهْدِئ لَيْلِي وَأَنِمْ عَيْنِي)

މާނައީ: ހައްދަވާ ޤުދުރަތުވެރި ރަސްކަލާނގޭ! ތަރިތައް އޮއްސިއްޖެއެވެ! އަދި ލޮލުތައް ހަމަހިމޭންވެއްޖެއެވެ. (އެބަހީ: ނިދައިފިއެވެ.) އަދި ތިބާރަސްކަލާނގެއީ ދިރިހުރިވޮޑިގެން، އަމިއްލަ ދެމިހުރިވޮޑިގެން ޤާއިމުވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ތިބާރަސްކަލާނގެ ހުށްޓަވަ ނިދިޖެހުމާއި ނުވަތަ ނިދުމެއް ކާބުވެވޮޑިގެންނުވާނެއެވެ. އޭ ދިރިހުރިވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގޭ! މިއަޅާގެ ރޭގަނޑު ފަސޭހަ ހަމަހިމޭންކޮށްދެއްވާ ކަމުގައި ލައްވާނދޭވެ! އަދި މިއަޅާގެ ލޮލަށް ނިދި އަންނަގޮތް ކޮށްދެއްވާނދޭވެ!

މީހަކު ދަރުވަބަތްދިފިނަމަ ކައިނިވާނދު ކިޔާ ދުޢާ

(أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الأَبْرَارُ ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ المَلاَئِكَةُ)

މާނައީ: ތިޔަބައިމީހުންގެ ގެއިން ރޯދަވެރިން ރޯދަވިއްލާށިއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާއެއްޗެހި ޞާލިޙު އަޅުތަކުން ކެއުމަށް ދޫކުރުއްވާށިއެވެ! އަދި މަލާއިކަތުބޭކަލުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ރަޙްމަތްލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރައްވާށިއެވެ.

ފާރުގެ ތާރީޚު ނަގައިދޭ - އިސް

ލިޔުނީ: އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު މާޖިދު

ކުރީގެ އަދަދާ ގޭޓް…

ބަނޫ އިސްރާއީލުގެ ފުލުން ކަމުގައިވާ އިބްރާހީމް އަލައިހިއް ސަލާމްގެ ކާފަ ދަރިކަލުން ޔަޢުޤޫބު އަލައިހިއްސަލާމް އުފެދުނީ ފަލަސްތީނުގެ ބިމުގައެވެ. ނަމަވެސް ހައިކަލުގެ ބިނާކުރުމުގައި ދާއޫދުން ނުވަތަ ބަނޫ އިސްރާއީލު ވަނީ ފަލަސްތީނުގައި ނުވަތަ ޤަބީލާއެއްގެ ގޮތުގައި ފުރަތަމަ ނުދެއެވެ. އަދިގަޔާތުން އެއްދުވަހު ދަރަނި ފަދައިން އެ ކަނޑުގެ ދިރިއުޅުމުގެ 12 ޤަބީލާއެވެ. އެ ޤަބީލާގެ ޚާޞްޕެއް މުޖުތަމަޢުގައި އެކަންކަން އެ ޤަބީލާތަކުން މިޞްރަށް ހިޖުރަކުރިއެވެ. އޭރު އެކަންކަމަށް ދަރިކަލުން ޔޫސުފު އަލައިހިއްސަލާމް މިޞްރުގެ ރަސްކަލަކު ދަރިކަލުންގެ ލިޔުމަށް ނަގާފައިވާ ނުވަތަ މިޞްރުގެ ކަނޑުގެ ފިޔަވަޅު ފެތުނެވެ.

އެކަންކަމުގެ އަހުރުގައި ބަދަ ޤަބީލާގެ އިތުރުން ދެން ތިނެއް އަލުން އެކުލެވުނުގެ ހަތަރުފަހަރު ޤަބީލާ ވަރަށް ދިނުމެވެ. އެކަންކަމުން މަސްދަރު ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް އަލައިހިއްސަލާމްގެ ދުވަސްވަރު ބަނޫ އިސްރާއީލުގެ ޒަމާން ބިމުގައި ބަރަކާތް ބޮޑުކަމުގެ އަހުލުވެރިކަމުގައެވެ. އަދި ބަނޫ މިސްކީނުގެ ކައިރި ހުރި ޒަމާނެއް ކަމުގައި ފަލާ ދިޔައީ ބޮޑުވަޒީރު ކަމުގައި ބޭނުންގަ ދިޔައީ މިޞްރުގައި. ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް އަލައިހިއްސަލާމްގެ އަހުރުގައި އެބައިމީހުން މިޞްރަށް ހިޖުރަ ކުރުމަށް ފެށިއެވެ.

މިޞްރުގެ ޢައްބާސީ ދަރަޖަ ރަސްކަލުންގެ ޚަލީފާއިން ދެން ހިސާބުން ފެށިގެން އެކަންކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމަކަށް މިޞްރުގެ ދަރިކަލުން ދެން ފަލަސްތީނުގެ ބިމަށް ނުވަތަ ދަރިކަލުން ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް އަލައިހިއް ސަލާމްގެ މިޞްރުގައި ކަމުގެ ބޮޑު ރަސްކަލުން އެކަން ޤާއިމްކޮށް ދުވަސްވަރު މީހުން ދަރިކަލުން ބަނޫ އިސްރާއީލުގެ ފިރުޢައުނާގެ ރާއްޖެއަށް ފޮނުވީއެވެ. ދުވަސްވަރު މިޞްރު ބޮޑުކަމުގައި ފަލަސްތީނުގެ ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމް ކަލަކުގެ ތެރެއިން ﷲ ތަޢާލާގެ ރަސޫލާ މޫސާ ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމް މުޅިއެކު ކުރެއްވިއެވެ. އޭރު ގަޑިވަރުގައި އިސާ ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމްގެ 1300 ވަރަކަށް އަހަރު ކުރިންނެވެ.

މޫސާ ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމްގެ ނަބީކަމުގެ ދުވަސްވަރު ﷲ ތަޢާލާ ބަނޫ އިސްރާއީލަށް

މުޅިއަރަބިން ފިރުޢައުނާ ގާތުގައި ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމް މިޞްރަށް ފަޅައިގެން ބަނޫ އިސްރާއީލުގެ ބޮޑު ދަރިކޮޅުތަކެއް ވަރަށް ބައިގަނޑެއް ގެނެސް ބަރަކާތްތެރި ބިމަށް އެބައިމީހުން ދެން ޤާއިމުކުރެއްވިއެވެ. އެއިރު އެކަންކަމުގެ ބޮޑު ދަރިކޮޅުން ފިޔަވަޅު ބަރަކާތްތެރި ދިރިއުޅުމުގެ ތެރޭގައި ދަރިކޮޅުގައި ބޭނުން ކުރެއްވި ފިރުޢައުނާ އިބްރާހީމް ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމްގެ މިޞްރުގެ އަހުލުވެރިކަމުގައި ވާނީ، އެކަންކަމުގައި މިޞްރަށް އައި އެކަންކަމުގެ އަހުލުވެރިން އެބައިމީ

ފަލަސްތީނުގެ ބިން ދޫކޮށް، އެބައިމީހުން ކަނޑުއަޅާފައި ހުރި ތަނުން ހިފުނީ ތަޢުލީމު ހަޒްރަތް ސަލާމް އެބައިމީހުން އެ ބިމަށް ދިޔުމަށް އެބައިމީހުންނަށް އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ބަނޫ އިސްރާއީލު ވިދާޅުވީ "މޫސާގެ ފާރުގެ ފުރުޞަތު ﷲ ފަރާތުން އެއްވެސް ގަބޫލުކުރެއްވުން ކަމުގައި ބަނޫ އިސްރާއީލުގެ ތެރޭގައި ޤަބީލާތަކެއް ބިހިތަނަ" މި ދުވަހުގެ ބާރު ބޮޑު

ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސް

2 ވަނަ ބައި

ނަބީބާއެއްގެ ގޮތުން އަބަދުމިންނަށް މާތްވެގެންވާ ބިން 40 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކު މަގުފުރެދިގެންވި. އަބަދުމިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ދުވަސް ހަމަވުމުން މުސްލިމް ޤައުމުގެ ގޮތުގައި ފަލަސްޠީނުގައި ވެރިކަމަށް ފެނި އޮތް ފަހުން ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސްގެ ނަޞާރާގެ ދަށުވެއްޖެއެވެ.

މިޞްރުގެ ފިރުޢައުނާ ކުރިމަތިން ގެންގޮސް މުޙައްމަދު ދީނުން ނަބީމޫސާއަށް އަބަދުވެ. ފިރުޢައުނު ނަބީމޫސާއާ ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސްގެ ވެރިކަމުގެ ދަރުވެރި ފަލަސްޠީނުގެ ބިމުގައި ފިރުޢައުނު ފަހަރަކު ފާރިޢު ކުރެވިގެން ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ވެރިކަމުގައި ޢަމާލީތުންގެ ގޮތުގައި ހިލޭ ކަމުގެ ވެރިކަމާއި ބަނީ އިސްރާއީލުން ނުކުން ކަމެވެ. އަބަދުމިންގެ އިތުރުން ކުރިއަށްގޮސް ގުރޫބް ސަރަހައްދުގައި އުފެދުނު ގެންދިއަ ބައްޔެއް ޢަމާލީތުގައި، އިސްރާއީލު ބަދަން ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަރުން ނަސް ދުވަހުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަރުން ދުވަހުގެ ޢަމާލީތުގައި، އަދި އެގެ އިތުރުން ތަރާދުނުންނަށް ކުރިން ފިރުޢައުނު ކަމާ ހަރަކާތް ފަލަސްޠީނުގެ ބިމަށް އައިސް ނިކަމެ ސަރަޙައްދު ފަލަސްޠީނުގެ އެހެން ސަރަހައްދުތަކުގައި ބަދަލުވުމުގެ ގޮތުގައި އުފެދުނު ގެންދިޔަ އިބްރާހީމުގެ ޢަމާލީތުއްވެސް ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސް ބިމާ އެވެއްވެ ވެރިކަމުގެ ދަރުވެރި އެކުގައި. އެއީ ބަނީ އިސްރާއީލުގެ މިސްރުގެ ރަސްކަމާ ގުޅުނު ގެނައުމުން ޚިލާފަށް ރަނގަޅު. އަބަދުމިންނާ ބަދަލުކުރި އެހެން ޢަމާލީތުގެ މިސްރުގެ ރަސްރަސްކަލުން އަބަދުމިންނާ ދުރު އެއްވެރި ނުވެވުނު ވެރިވުމަށް. އެކަށީގެންވާ ގޮތެވެ. އެމީހުންނަށް ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސް ބިމާ ތަރުހީބު ވެރިކަމާއި ހަމައެކަނި ބަނީ އިސްރާއީލުގެ، ސުލައިމާނުގެ ތަރުތީބު ވެރިކަމުގެ ވެރިކަމުގައި ބޭނުމެއްވެސް ކުރުމަށް ޔަޤީނުވެއް ނުކުތެވެ.

ހަމަ އެހެންމެ، މި ދަރުސްތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ތަރުތީބު ސުލައިމާނު ޢަލައިހިއްސަލާމް ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ވެރިކަމަށް ކުރިމަތިލިއެވެ. ﷲ ތަޢާލާ ތަރުހީބު ކުރެއްވި މިސްކީނުންނަށް ޢަދުލުވެރި ވެރިކަމެއް. މުޅިއަށް މުހައްމަދު ފަދައިން ވެރިކަމަށް ބަދަލު ކުރެވުނު ފަހުން ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައިލާ ކަމަށް ބުނަމުންނެވެ.

ފަހަރު ގެންދިޔަ ބިމާ ތަރުހީބު ވެރިކަމެއް ސުލައިމާނު ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސް ބިމާ ޢަދުލު ވެރިކަމުގައި ބައެއް ޤަބީލާތަކަށް ހަމަ ވެރިކަމުގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި ކަމެއް، އެ ވެރިކަމަށް ޢަދުލު ޢަމަލުކުރުމަށް ފަސް ޤަބީލާތަކުގެ ބިމާ ބައިތުލް މަޤްދިސްގެ ސަރަހައްދު ކަމެވެ. އެކަމަށް ވެރިކަމާއި ސުލްޠާނުގެ ޤަބީލާތަކުގެ އަސްލު ވެރިކަމަށް ބަދަލުކުރުމެވެ. މިއީ ޤަބީލާތަކުގެ ތަރުތީބުގެ ބަލަފާ ކަމެވެ.

"ޒަބޫރު" މި ނަމުން ނަސް ދުވަހުގެ ޢަމާލީތު ސުލައިމާނު ޢަލައިހިއްސަލާމް ވަޙީ ދާއޫދު ޢަލައިހިއްސަލާމް ގެ ކަމަކަށްވުރެ ކިތާބު ބަލާލެވޭ ކަމެއް. މިހާރު ޤުދުސް ބައިތުލް މަޤްދިސް ދަރުސްތަކުގެ ތަރުތީބު ހަމަ 1150 އަހަރު ކުރިންނެވެ. ޒަބޫރުގެ ތަރުތީބު ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ބިމާ ބަލަފާ ދުވަހެވެ. އަބަދުމިން ޤަބީލާތަކުގެ ބަރާބަރު ވެރިކަމާ ޤަބީލާތަކުގެ ތަރުތީބު އެއްކޮށް ބިމާ ބަލާލެވޭނެ. އަސްލުތަކާ އަސްލުތަކާ އަބަދުމިން އާބާދުކުރި ސަރަހައްދުތަކެވެ.

ފިލިސްތީނުންނަށް ދަޢުވާކުރާ ހައްޤުގެ ހުސްތަފްރާއަށް ފިޔަވަޅާ، ހަނގުރާމައިގައި ކުރެވުނު ބައްޓަމެވެ. ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ވެރިކަމުގައި މުޤައްދަސްތަކެއްގެ ސިޔާސީ، ރަސްކަލުންގެ ދައުރުގެ ފޮނުއްވި ފިލިސްތީނުންގެ ފަރާތުން ކުރިމަތިވެގެންދިޔަ އަސްކަރީ ހަރަކާތްތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން. މިގޮތުން އެހެން ފަރަގަށް ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ރަސްކަލުންގެ މަޤާމު އިސްކަންދިނީ ހަމަ ގޮތުން ނަމަ ސާއުލް، މުސްތަޤުބަލް ގޮތުން ނަމަ ޖާލޫތު. ޖާލޫތުގެ ފަރާތުން ވަޑައިގަތީ ދާއޫދު ޢަލައިހިއްސަލާމެވެ.

ބަލާ އިސްރާއީލުގެ ދައުލަތް ދެ ބަޔަކަށް ބެހިގެން ދިޔުމަށްފަހު އިންތިޚާބުވި ރަސްކަލުންގެ ތެރެއިން ރަސްކަމުގެ މަޤާމު ހޯދާ ނިސްބަތްވާ ދާއޫދު މިސްރާއީލުގައި ހުރި ޚިލާފު ބަޔާނެއް ސާބިތުކޮށް ނަމާދަކަށް ވެވޭ ސިފައިން ގަނޑެއް ހުރިކަމެވެ. ސުލައިމާން ޢަލައިހިއްސަލާމްގެ ފަރާތުން ހިނގައިދިޔަ ހަމަލާތަކާއި ސިޔާސީ ޙުކޫމަތަކީ ދިރިއުޅުމުގެ އާސާސީ ބައިތަކެވެ. އާޝޫރީންގެ ބާރުގެ ދަށުން އިސްރާއީލުގެ އާބާދީ ދަށަށް ގޮސް ބެލެނިވެރިކަން ފިލިސްތީނަށް ހިއްސާވެގެން ދިޔައެވެ.

ޔަރޫޝަލަމް، ޤުދުސް އަލްޤުދުސް ސަލާމަތީ، އުރުޝަލީމް ބައިތުލް މަޤްދިސް ސުލައިމާން ޢަލައިހިއްސަލާމްގެ ޒަމާނާއި ފިލިސްތީނުގައި އޮތް ބައިތުލް މަޤްދިސް ބިނާކުރެއްވުމެވެ. މި ޒަމާނުގައި އެ ބައިތުލް މަޤްދިސް ފިލިސްތީނުގެ ފާރުތަކުން ދިރިއުޅެއެވެ. ޤުދުސްގައި ޢިމާރާތްކޮށް ބިނާކުރެއްވި ފާހަނގަ ޙަޤީޤަތުގެ މި ބައިތުލް މަޤްދިސް ހިމާޔަތް ކުރެއްވީ ﷲ ތަޢާލާގެ ނަބިއްޔާ ސުލައިމާން ޢަލައިހިއްސަލާމްގެ އަމުރުފުޅުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެއީ ނަސްލު އިމާރާތްތަކާއި ދުނިޔެއާއި ދަރުބާރު ބާވަތުގެ ތަނެކެވެ. ބައިތުލް ޒާތުގައި ފަރާތުން ހިންގާ އިސްރާއީލުގެ ނަސްލު ޤަބީލާތަކުގެ މެދުގައި ނަސްލު ހިފާ ހުރެއެވެ. ދަރުބާރުގައި ނިސްބަތް ވެރިކަން ބައިބަލްގެ ބަސް ހިފާއިރު ފަލަސްތީނުގެ ކުރީގެ ދިރުމުގައި ހުރި ސާބިތު ތާރީޚުގެ ބައިތުލް މަޤްދިސް ޢަލައިހިއްސަލާމް ބިނާކުރެއްވި ޤުދުސްގައި ބިނާކުރެއްވި ބައިތުލް މަޤްދިސް ބިނާކުރެއްވިކަމަށް ތާރީޚުގައި ބުނެވެއެވެ. އެހެނަސް ޝަރީޢަތް ބައިބަލްގެ ނަސްލު މައްސަލަތަކާ އިސްރާއީލުގެ ނަސްލު ނަސްލެއް ބައިތުލް ބަޔާން ކުރެވެއެވެ.

ޢީސާ ޢަލައިހިއްސަލާމް ދުނިޔެއަށް ވަޑައިގަތުމުގެ 931 އަހަރު ކުރިން ސުލައިމާން ޢަލައިހިއްސަލާމް އަވަހާރަވުމާއި ބަނީ އިސްރާއީލުގެ މުލްކުއްވާ ދެ ބަޔަކަށް ބެހިގެން ދިޔައެވެ. އޭގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ބަޔަކީ ފަލަސްތީނުގެ އުތުރުގައި އޮތް އިސްރާއީލެވެ. ދެވަނަ ބަޔަކީ ދެކުނުގައި އޮތް ޔަހޫދާ އެވެ. މި ބައިބަލްގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ބާރަ ދަރިކޮޅުގެ މެދުގައި އޮތް ހިތްހަމަނުޖެހުމެވެ. އޭގެ ތެރެއިން އެއް ބަޔަކު ދިހަ ދަރިކޮޅު ބައިވެރިވީ ވާ ޔޫދާ ޤަބީލާގެ މީހުންނާއި ބިންޔާމީން ޤަބީލާގެ ދަރިކޮޅުން ކަމަށްވެއެވެ. އިސްރާއީލު އިރުމަތީ ސަރަޙައްދުގެ ބިން ޤަބޫލުކުރެވިފައި ވާ ޤަބީލާގެ ދަރިކޮޅު ބައިތިއްބާ ހުރި ބައިތުލް މަޤްދިސް ޤާއިމުކުރީ ޤުދުސްގައެވެ.

ޢީސާ ޢަލައިހިއްސަލާމް ދުނިޔެއަށް ވަޑައިގަތުމުގެ 721 އަހަރު ކުރިން އާޝޫރީންގެ ފައުޖުތަކުން ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ސަމާރިޔާގެ އަޅުގަނޑު އަށް އިސްރާއީލުގެ ރަސްގެފާނު މަރާލައި އެ ސަމާރިޔާއަށް އަރައި މި ސަމާރިޔާގެ މީހުން ސިންދާބާދު ކުރެއްވިއެވެ. އޭރުގައި ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ނުފޫޒު ބާރު އެއްކޮށް ސިފައިންގެ ދަށުން ގެއްލި ނަގަމުން ގެއްލި ހަވާލު ޖެހުނެވެ. ބަނީ އިސްރާއީލުގެ އެއްކޮށްގެން ދަރުބާރު ދިމާ އެމީރު ދީ ހަބިސްކޮށް ދޫކޮށް ވަނީއެވެ.

މަޝްހޫރު ބާބިލުން އާޝޫރީންގެ ވެރިކަން ސިންދާބާދު ކުރިއްޔާ އަތުވެދާނެ ދުނިޔެ ބާބިލަށް ފޮނުވިއެވެ. ޢީސާ ޢަލައިހިއްސަލާމްގެ 586 އަހަރު ކުރިން ބާބިލުގެ މަޝްހޫރު ރަސްގެފާނު ބުޚްތުނަޞްރު (ނަބޫކަދުނަޞްރު) ޔަހޫދާގެ ބައިތުލް މަޤްދިސް ދޮރު ގަޔާއަށް ވަދެގެން ގެއްލިއެވެ. މި ހަމަލާގެ ހިސާބުން ދިޔައީ ވަރަށް އަސަރު ގެއްލުމެއްގެ ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ވެރިކަމުގައި ސިޔާސީ، މިދިޔަ ފަލަސްތީނަށް ބާބިލުގެ ބާރަތަކަށް ދަރަޖަ ހިސާބުންނެވެ. އެގޮތުގައި ބާބިލުން ބަނީ އިސްރާއީލުގެ އިސްކޮށް ބިނާ އަދާކުރާއިރު ބޭނުންކުރެވިގެން މިސްކިތުގެ އަޅުވި ރަށު ބަލާތަ އަވަށްގެ ގަތުއައި ބާބިލަށް ގެންދިޔައެވެ. މަތި ދަރިދޮރުގެ ބަލާލާ މިސްރަކަށް ފިލާއިގެން ދިޔަ އިބުރަ ބަލާލާ މީހުން ފިލައިގެން ދިޔަ ބަލާ ރަށްވެރިން ބަލަމުން ދިޔައެވެ.

(ނިމުނީ)

މާތް الله އަށް އީމާންވުން

ފަޟީލަތުއްޝައިޚް ޙަސަން ފިކުރީ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله . أما بعد:

ހަމަކަށަވަރުން علم العقيدة އަކީ އެންމެ ޝަރަފުވެރި އިލްމެވެ. އަދި އިލްމުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ގަދަރު އުފުލިގެންވާ އިލްމެވެ. އަދި އެންމެހާ އިލްމުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މުހިންމު އިލްމެވެ.

އަދި މިއިލްމުގައި ހިމެނިގެންވާ ބާބުތަކުގެ ތެރެއިންވެސް އެންމެ ޝަރަފުވެރި އެންމެ މަތިވެރި އަދި އެންމެ މުހިންމު ބާބަކީ الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމުގެ ވާހަކަތައް އެކުލެވިގެންވާ ބާބެވެ.

އެހެނީ الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމަކީ އުޞޫލުތަކުގެ އަޞްލެވެ. އަދި އެއީ އީމާންކަމުގެ ހަ ރުކުނުގެ ތެރެއިން އެންމެ ފުރަތަމަ ރުކުނެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ (البقرة 177)

މާނައީ: " ހެޔޮކަމަކީ (ހަމައެކަނި) އިރުމަތި ފަރާތަށް ނުވަތަ ހުޅަނގު ފަރާތަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ މޫނުތައް ކުރިމަތި ކުރުމެއް ނޫނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރު، ހެޔޮކަމަކީ މީހާ، الله سبحانه وتعالى އަށާއި އާޚިރަތް ދުވަހާއި މަލާއިކަތުންނާއި ފޮތާއި ނަބިއްޔުންނަށް އީމާން ވިމީހާއެވެ."

އަދި އީމާންކަމަކީ ކޮބައިތޯ جبريل عليه سلام ސުވާލު ކުރެއްވުމުން މާތް ނަބިއްޔާ ރަސޫލުالله ޖަވާބުގައި ވަޙީ ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. " الإِيْمَانُ أَنْ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسِلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنُ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ " "އެއީ الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމާއި، އޭނާގެ މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމާއި އެކަލާނގެ ބާވައިލެއްވި ފޮތްތަކަށް އީމާންވުމާއި، އެކަލާނގެ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންނަށް އީމާންވުމާއި، އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންވުމާއި، ހެޔޮ މިންވަރާއި ނުބައިމިންވަރަށް އީމާންވުމެވެ."

الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމަކީ ހުރިހާ ކާމިޔާބީއެއްގެ އަޞްލު އަސާސެވެ. އެހެނީ ފޮތްތައް ބާވައިލެއްވީ، ރަސޫލުން ފޮނުއްވީ އެކަލާނގެ ކަމަށްޓަކައެވެ. އެބޭކަލުން ފޮނުއްވީ الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމާއި އެއީމާންކަން ނަފްސުތަކުގައި ހަރުލުއްވުމުގެ މަޤްޞަދުގައެވެ.

މިދުނިޔޭގައި އަދިއާޚިރަތުގައިވެސް الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމުގެ އެތައް ބަރަކާތް މުހިންމު ކަންތައްތަކުގެ މަޢުލޫމާތެވެ. އެގޮތުން الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމުގެ މާނައާއި، އެކަމުގައި އެކުލެވޭ ބައިތަކާއި، އީމާންވުމުގެ ފައިދާތަކާއި ހުރި ދަލީލުތަކާއި، އެކަލާނގެ އަށް އީމާންވުމުގެ ފައިދާތަކެވެ. ބަޔާންކުރެވޭނީ ޝަރުޢީ ބައިތަކާއި، الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމުގެ ދިރާސާކުރުން ހިމެނޭ ބައިތަކާއި، ވަކިވުން ނަގާލާ ކަންތައްތައް ދިރާސާކޮށް ދިރާސާ ކުރުމަށް ބޭނުންތެރި ކަންތައްތަކެވެ. މިދިރާސާއަކީ އެކަމުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކުރުމެވެ.

މާތް الله އަށް އީމާންވުމުގެ މާނައަކީ ކޮބައިތޯއެވެ ؟

الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމުގެ މާނައަކީ ތިރީގައި ބަޔާންކުރެވޭ ތަރުތީބުން އިލްމުވެރިން ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ބައިތަކެވެ. އެ ހަތަރު ބައިތަކުގެ ޖުމްލަކޮށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އެ ހަތަރު ބައިތަކުގެ މާނައީ އެކަމާގުޅޭ ބައިތަކެވެ. الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވުމީ:

1) هُوَ إِفْرَادُ اللهِ بِمَا يَسْتَحِقُّ – اللهُ سبحانه وتعالى އަށް ޙައްޤުވެގެންވާ ގޮތުގައި އެކަލާނގެ އެއްކައުވަންތަ ކުރުމެވެ.

2) إِفْرَادُ اللهِ بِحُقُوْقِهِ – الله سبحانه وتعالى ގެ ޙައްޤުތަކުގައި އެއްކައުވަންތަ ކުރުމެވެ.

3) الله سبحانه وتعالى ގެ ޞިފަތްތަކާއި ހިމޭގެ އެހެން އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނެތުމާއި، އެކަލާނގޭ الأول ކަމާއި، އެކަލާނގެއަށް ފެށުމެއް ނެތުމާއި ކުރިން އެއްވެސް ތަކެއްޗެއް ނުވާކަމާއި، އެކަލާނގޭ الآخر ކަމާއި، އެކަލާނގެއަށް ނިމުމެއް ނެތުމާއި ފަހުން އެއްވެސް ތަކެއްޗެއް ނުވާކަމާ، އެކަލާނގޭ الظاهر އެކަލާނގެއަށް މަތިވެރިވާ ތަކެއްޗެއް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވާކަމާއި، އެކަލާނގޭ الحيّ القيوم ދިރިހުރި ދެމިތިބެވިވޮޑިގެންވާ ކަމާއި، އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ބޭނުން ނުވާ الأحد الصمد ކަމާއި، އެންމެހައި ފަޤީރުންގެ އެކަލާނގެ ބޭނުންތެރިވެވޭ ކަމެވެ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ – وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ (الإخلاص:4-3)

މާނައީ: "އެކަލާނގެއަކީ އެއްވެސް އެއްޗެއް އުފެއްދެވި ނުވާ ކަލޭގެ ނުވާތަނެވެ. އަދި އެއްވެސް އެއްޗަކާ އެކަލާނގެ އުފެއްދެވީ ކަމާވާ އެއްވެސް ނުވެއެވެ."

އެކަލާނގޭ އެކަލާނގެ ربوبية އާއި އެކަލާނގެ ألوهية އާއި الأسماء والصفات މި ހުރިހާކަމެއްގައި އެއްކައުވަންތަ ކުރުމަކީ ހިތުގެ އަޑީން ތެދުކޮށް ޤަބޫލު ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ.

4) الله سبحانه وتعالى އީ ހުރިހާ ތަކެއްޗެއްގެ ވެރި ޚާލިޤުކަލާނގެ ކަމާއި، އެކަލާނގޭ އެކަނިމަ ތަކެއްޗެއް ހެއްދެވި ކަލާނގެ ކަމާއި، އެކަލާނގެ އެއްވެސް ޝަރީކަކު ބައިވެރިވެވަޑައިގެން ނުވާ ކަމާއި، އެކަލާނގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރެއްވުމުގެ ބާރު އޮތް ކަލާނގެ ކަމާއި، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އިބާދަތް ކުރުމަށް ޙައްޤުވެގެންވާ ކަލާނގެއެއް ނުވާކަމާއި، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ބާޠިލު ކަމާއި، އަޅުކަން ކުރެވޭ އަޅުކަމަކީ ބާޠިލް ކަމާއި ހިނގައި އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުވާ ކަލާނގެ ކަމާއި، ހަމަ ޔަޤީންކުރުމެވެ. އެކަލާނގެ މަތިވެރިކަމާއި ބޮޑުކަން ލިބިވޮޑިގެންވެއެވެ. ذَلِكَ بِأَنَّ اللهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ (الحج: 62)

މާނައީ: "އެއީ ހަމަކަށަވަރުން الله އީ، ޙައްޤުކަން ލިބިވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެއުރެން ގޮވާ ތަކެއްޗަކީ ބާޠިލު ތަކެއްޗެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله އީ އެންމެ މަތިވެރި ބޮޑުކަން ލިބިވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ."

އަދި އެކަލާނގޭ އެންމެހައި މަތިވެރިވެގެންވާ ސިފަފުޅުތަކާއި އަސްމާއުލްޙުސްނާ ކަމުގައިވާ ނަންފުޅުތަކާއި ފުރިހަމަ ޞިފަތްތަކެވެ.

އެކަލާނގޭ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައި މަސައްކަތެއް ނެތި ޤަބޫލުކުރުމެވެ.

الله سبحانه وتعالى އަށް ކަލާނގެއެއް ނުވާކަން އިޢުތިޤާދުކުރުމުގައި ހަތަރު ބައެއް ވެއެވެ:

1) الإيمان بوجود الله – الله سبحانه وتعالى ގެ ވުޖޫދުފުޅަށް އީމާންވުމާއި،

2) الإيمان بربوبيته - އެކަލާނގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް އީމާންވުމާއި،

3) الإيمان بألوهيته - އެކަލާނގެ އުލޫހިއްޔަތަށް އީމާންވުމާއި،

4) الإيمان بأسمائه وصفاته – الله سبحانه وتعالى ގެ އެންމެހައި އިސްމުފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކާއި ފުރިހަމަ މަތިވެރިވެގެންވާ އިސްމުފުޅުތަކާ ކަމާއި، އެކަލާނގެ އެންމެހައި ސިފަފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކާއި ފުރިހަމަ ވެގެންވާ ސިފަފުޅުތަކާއި އީމާންވުން

الله سبحانه وتعالى ގެ އަޅުކަމަށް ޙައްޤުވެގެންވާ ވަޙްދާނިއްޔަތު ވަކިކަމެވެ. އެކަލާނގޭ އަދުލުވެރި ޝަރީޢަތް މަލާއިކަތުން ގަބޫލުކުރެއްވި އެކަލާނގެ ވަޙްދާނިއްޔަތުގެ ޝަހާދަތުގައިވެއެވެ. شَهِدَ اللهُ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ الْعِلْمِ قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (آل عمران: 18)

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ، އެކަލާނގެ މެނުވީ އަޅުކަމަށް ޙައްޤުވެގެންވާ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަމަށް ޝަހާދަތްދެއްވައެވެ. އަދި މަލާއިކަތުންނާއި، އިލްމުގެ އަހުލުވެރިންވެސް، އެކަމަށް ޝަހާދަތްދެއްވެއެވެ. (އެކަލާނގެ އަދުލު ޤާއިމު ކުރައްވާ ކަލާނގެ ކަމުގައި) އަދުލުވެރިކަމާއިގެން އެކަލާނގެ ޤާއިމުވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެކަލާނގެ މެނުވީ ޙައްޤު ގޮތުގައި އަޅުކަމަށް ޙައްޤުވާ އިލާހަކު ނުވެއެވެ. (އެކަލާނގޭ) ޢިއްޒަތްތެރި ޙިކުމަތްތެރި ކަލާނގެއެވެ."

(ދިރާސާ ކުރުމުގެ މަޢުލޫމާތު ބައި)

ވާހަކަ

އަދުރާ ހުޤޫޤު ޝަރީޢަތް

ލިޔުއްވީ: އަލީ ޢަބްދުﷲ ފޫރު

ކުރީގެ އަދަދާ ގުޅޭ.....

ފަސޭހާތާ އެދުރިމުންނަށް، ގޮތެއްނިންމުމަށް ފުރުޞަތު އެތައްފަހަރަކު ދިނުމުންވެސް ދުވުން ބޮޑު ހިޔާލާއި ދަރިފުޅުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ސަބަބުން އެކަމަކު ގޮތެއް ނުނިންމުނެވެ.

ޝަރީޢަތް މާބަޖެހެ ދިގުލައިގެންދާނެކަމުގެ ޚިޔާލު އަންނަނީވެސް މަންމަ ގޮވައިގެން ފަސޭހާތާގެއަށް އައުމަށް ފަސޭހާތާ ވިދާޅުވިއެވެ. ފަސޭހާތާ މިހެން ނިންމީ ދަރިފުޅުގެ މަންމައާ ސުވާލުކޮށް މަންމަ ހިތައްދެރަވާނެ ކަންތައްތަކެއް ބޭނުމެއްނުވެ.

ޤަޟިއްޔާއި ދުވަހުގެ ޝަރީޢަތަށް ދަރިފުޅު ބާރުއަޅާ މަންމަ ގޮވައިގެންނެވެ. މަންމަގެ ސިފަކަރުނަމަ ބޮޑުވެނީ އެއީ ދަރިފުޅުގެ ހިތުގައި ހަމައެކަނި މަންމައަށް ވާހަކަވާ ކަމަށް ގަބޫލުވޭތީވެ. ގިނަވަރަށް ހެޔޮ ކަންތައްތަކަކީ ނިކަމެތިކަމަށް. ދަރިފުޅުގެ މަންމަ ބަލަހައްޓާފައިވާ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބެލެހެއްޓުމަށް ގެނައުމަށް. ބޮޑުދަރިއާ 20 ހަރުދުވަސް ފުރިފައިވާކަމަށް ގަބޫލުކުރެވުނެވެ.

ފަސޭހާތާ އެދުރިމުންގެ މަންމައަށް ސުވާލުކުރިއެވެ. މަންމައަށް ހިތުހަމަޖެހޭ ބޮޑުކަމުގެ ޖޯޑާ ނުވެވުނު ދުވަސްތަކުގެ ދުވަހުގައި ދަރިފުޅުގެ ބޭނުންތެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމުގެ އެންމެ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ދަރިފުޅަށް ހޭދަކޮށް ބޮޑުވެއްޖެހެއްޔެވެ؟ ދަރިފުޅުގެ ބޭނުންތަކަށް ނުބަލާ ހަމައެކަނި ކަމެއްގައި ބިލުވަނީ. މިހެން ދިމާވުން އަބަދުން ކަންކަމުގެ ކަމެއްގައި ވެސްމެ ޖެހިކަރަނީ ފަސޭހާތާ އެއްސެވިއެވެ.

މާސްކަމި އަންހެނުގެ ޖަވާބުދިނުމެވެ. "ވުޒާރާ.. ބިކަނު ބޭފުޅަކީ ޖެހިފައިވާ ނުވަތަ ބިޔަނުން ތަނިތަރިއާއިގެ ކައިރިއާނުގަސް މިޒާނު ނިކަމެތި އެއީ ބޭފުޅަކު އަށް ތަރަޙްޤީވިމަކާއެވެ. ބައިޖާނުއަކީ ބޭފުޅުނގެ އެއް ފި ކަމުގައިވީނަމަ ހަދާ ދަރިފުޅު އެއީ ބޭފުޅުނގެ އަނބިދަރިވެ."

ފަސޭހާތާ މައްސަލަ ނިންމާލުމަށްޓަކައި ބާއިޖާނގެ ކާބަޔާ ބުނަވާސްކަމާއި ފުރުސަތެއްދިނުމަށް ބޭއްލުވުމާއި މައްސަލައިގެ ބަދަލު އިއްވުމަށް ކާބަޔާ ފުރުޞަތު ދިނެވެ. އެއީ މަންމަ ބޮޑުވެއްޖެން ބަލާދާނީ ކާބޮޑު އާއެވެ.

އާއިލާގެ ކުރިން ކުރިއަށްދިޔަ ބިލު ގާތްކޮށް ވިދާޅުވެ ދިޔަ ބިލުތަކާ ބާއްޖާނގެ ގުޅުން ދޭތެރޭ ބާރުކުރިއެވެ.

ބާއިޖާނުގެ ކަރުނަ ވިސްނުމާ ހަމައެކަނި ބާއިޖާނުކަނ ކަމުގެ ބާއްޖެއަށް ފަހަނަޅައިގެން ދިޔައީ ދަރިފުޅުގެ ހިތަށްވެސް ތަދުވާނެކަމަށެވެ. ބޭނުންވާ ބޮޑުކަމުގެ ހިޔާލަކީ ދިމާވެފައިވާ ކަންތައްތަކާއި ބަލަހައްޓާ ގޮތްގޮތަކަށް ސަމާލުކަން ދެވިގެންނެވެ. ދަރިފުޅު މާބޮޑަށް މަންމަ ގޮވައިގެން ބަދަލުކުރަނީ ހަމައެކަނި ބަލިކަމާއި ގުޅިގެން ދަރިފުޅުގެ ހާލަތު ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ.

މަޖިލީހުގައި ވިސްނުމެއް ހަމައެކަނި ބާއިޖާނަކަށް ނޫނެވެ. މަންމަ ބޮޑަށް ޒިންމާކުރާނީ ގާތްމީހާގެ ހިތްހެޔޮކަމާއި ޖޯޑާ ދަރިފުޅުގެ ކަންތައްތަކުގެ މަންމަ ދަރިފުޅަށް ހިތްދަތިކަމެއް ނުކުރާނެ ކަމަށްވެސް ބަލާނެއެވެ.

އަލުގަނޑުމެންގެ ބާއިޖާނު އެއްބަސްވުމުގައި ކަރުނަ ލިބުނުއިރު ކޮންމެ ދަރިފުޅެއްގެ ހަޔާތުގައި ރަނގަޅު ހަކަތައިން ހިތްހަމަޖެހުން ލިބޭއިރު ބޭނުންވާ ގޮތަށް ދަރިފުޅުގެ މަންމައަކަށް ވާނެކަމަށެވެ. ބޭއްވުމުގެ މަންމަ ދަރިފުޅަކަށް ހަޔާތަކީ ކިހާ ބޮޑު ތުހުމަތެއް ދަރިފުޅަށް ހުރުމަތްތެރިކަމާއި ދިމާވާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ.

ދަރިފުޅުގެ ބޭނުންތަކަކީ ބިކަނުކަމާ ފުރުސަތުތަކުގެ ހަމަހަމަކަމާއި އަދި ހިތާމަ ނޫނެވެ. ވަރަށް ބޮޑު ސަލާމަތުގެ ދަރިފުޅު ނުބައިކޮށް ގިނަކަމެއް ބޮޑު ކަމެއްކަމަކަށް ނިމިދިޔަ ހަޔާތްތަކެވެ.

ހިނދު އެބައިމީހަކު ދިޔައީ މަރުހަބާ ދަރިފުޅަކުވެސް ނުފެނުނެވެ. އަލުގަނޑުމެންގެ ބާއިޖާނު ކޮންމެ ދަރިފުޅަކަށް އަމާޒުކުރި އަހަރެން ދަރިފުޅު ކަރުނަ ފޮހެލިއެވެ. ދަރިފުޅުގެ ހަޔާތަށް އެކަށީގެންވާ އެއްބަސްވުމެއް އަދި ހަމައެކަނި ހަޔާތް އެއްބަސްވުމެއް ނުކުރަނީ ކީއްވެތޯއެވެ.

އަލުގަނޑުމެންގެ ދަރިފުޅުގެ ކަރުނަ އެކަނި ދަރިފުޅުގެ ރައްކާތެރިކަމެއް ނޫނެވެ. މާބޮޑަށް ޒިންމާދާރުވާނީ ބަލަހައްޓާ މީހުންނެވެ. ސަލާމަތީ ހިތުގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމެއް ނުލިބުނު ހަޔާތެކެވެ.

އަލުގަނޑުމެން ހަމަހަމަކަމާއެކު ބަލަހައްޓާ ބަރާބަރު ދަރިވަރެއް! = އާދޭސް

(ނިމުނީ)

މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތައް

ފެބްރުއަރީ 2013

01 ފެބްރުއަރީ، 2013: ރާއްޖޭގައި ކީރިތި ޤުރުއާން ހިތުދަސް 500 ހާފިޒުން އުފެއްދުމުގެ ޕްރޮގްރާމަށް ކުރިމަތިލުމުގެ ފުރުޞަތު ފެބްރުއަރީ މަހު 15 ވަނަ ދުވަހު ހުޅުވައިލާނެކަމަށް ކީރިތި ޤުރުއާނާބެހޭ މަރުކަޒުން ހާމަކުރުން.

3 ފެބްރުއަރީ 2013: އައްޑޫސިޓީގެ މީދޫގައި ޤާއިމްކުރި ޤުރުއާނާބެހޭ މަރުކަޒުގެ ގޮތުން ވިސަ ކޯސްތަކެއް ހިންގައި ދެއްވާނެކަމަށް ޤުރުއާނާބެހޭ މަރުކަޒުގެ މުދީރު ފަޟީލަތުއްޝައިޚް ޢަބްދުލް ޢަޒީޒު ހުސައިން ވިދާޅުވުން.

6 ފެބްރުއަރީ 2013: ރާއްޖޭގެ ބަޔަކު ދީނީ ޢިލްމުވެރިންނާ ދެކޮޅަށް އުފުލާފައި ހުރި ދަޢުވާތައް އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީ ގޮވާލެއްވުން.

07 ފެބްރުއަރީ، 2013: ގަލޮޅުގެ ޤައުމުތަކުގައި ރާއްޖޭގެ ފިތުނަވެރިކަން އުފައްދުވަނިކަން އަމިއްލައަށް އިޝްތިހާރުކުރަން ނިންމުން.

09 ފެބްރުއަރީ، 2013: ސައޫދީ އަރަބިއްޔާ ސަރުކާރުން ހަރަދުކުރައްވައިގެން ރާއްޖޭގައި މިސްކިތްތަކެއް އަޅާނެ ހަތް ރަށެއް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅައިފި. އެއީ ނ. ފޮދޫއާއި ނ. ވެލިދޫއާއި މާވަށު އާއި ރ. އަނގޮޅިތީމާއި އިންނަމާދޫ އާއި ހދ. ނޮޅިވަރަންފަރުގެ އިތުރުން ލ. މާވަށު.

12 ފެބްރުއަރީ 2013: މަސީހީ ހަރަކާތެއް ރާއްޖޭގައި ސިއްރިއްޔާތުގައި ހިންގަމުންދާކަމުގެ މައުލޫމާތު އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީއަށް ލިބުމުން އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީ ހާމަކުރުން.

12 ފެބްރުއަރީ، 2013: ހޯމް މިނިސްޓްރީ އާއި އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީ ގުޅިގެން ރާއްޖެ އިސްލާމީ ދައުލަތް ފުރަގަސްކުރުމަށް ހަރަކާތް ޖަލްސާއެއް ބޭއްވުން.

19 ފެބްރުއަރީ 2013: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ ބިލް މަޖިލީހުން ދިރާސާކުރަން އެ ބިލް އާންމުންގެ ޚިޔާލު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހޯދުމަށްޓަކައި ވަކަން ދަނެގޮތް ކަމެއްކަމުގައި މިނިސްޓްރީ އޭރު އިސްލާމިކް އުފެއްދުން ދޮކުޑަކުމުގައި، އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުވުން.

19 ފެބްރުއަރީ 2013: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބިލަށް އިސްލާމީ މުއައްސަސާތަކުންނާއި، ޖަމްޢިއްޔާތަކުންނާއި، އިލްމުވެރިންގެ މަޝްވަރާތަކުންނާއި، ފުރުޞަތުތަކުންނާއި ޖަމާއީ ގޮތުން ޙައްޖާ ބެހޭ އެންމެހާ އިލްމުވެރިން މި ބިލަށް އިލްމީ ހަމަތަކާއި ޚިޔާލު ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުން އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީން އިލްތިމާސްކުރުން.

21 ފެބްރުއަރީ 2013: 10 އަހަރުގެ ތެރޭގައި 500 ހާފިޒުން ބިނާ ކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު ކީރިތި ޤުރުއާނާ ބެހޭ މަރުކަޒުން ފެށުން.

21 ފެބްރުއަރީ، 2013: މަލޭޝިޔާ ޙުކޫމަތުގެ ހަރަދުގައި ހައްޖަށް ދިއުމަށް ފުރުޞަތު ދޭއިރު ހައްޖަށް ނުދެވުނު މުސްކުޅިން ބޯޑަށެއް ހަޖުއްސައިދިނުމަށް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީން ސަރުކާރަށް ސިޓީއެއް ފޮނުވުން.

22 ފެބްރުއަރީ 2013: ޤައުމުގެ ކަންބޮޑުވުމެއް ޙައްލުކުރުމުގައި މަޝްވަރާގެ އުޞޫލު ކުރިއަށް ނެރި، އަޤީދާގެ ދަރުވާކުރިކަން ސަޢުދީގެ ހަރުދު ޒުވާބުގައި ގެނެސްފި.

24 ފެބްރުއަރީ 2013: ދިވެހިރާއްޖެއިން ޙައްޖަށް މިހެން ގެންދިއުމުގެ ހަރަދު ދިނުމަށް ބޭނުންވާ އެކުލަވައިލާފައިވާ އުސޫލު، ގެޒެޓުން އާއްމު ކޮށްފައިވަނީ ފެށުން.

we are subjected to them to one degree or another.

A person finds he has lost valued relationships with people from various walks of life as well as many golden opportunities, but in the end this person accepts the loss, because he sees he has gotten something else in return: a greater scope to be himself! He does not claim to have earned himself completely, but merely to have broadened his potential for personal freedom. He is willing to bear the narrowing circle of of friends, loved-ones, supporters, and sympathizers. Indeed, he may weed some of them out himself so he can have a chance to hear his own voice.

He has accustomed himself to tasting a bit of bitterness, confronting a few surprises, and accepting a lot of disappointments. Naturally, he hates these things, but he deals with them because they are easier to bear than losing his connection with himself and his self-expression.

Sensible people has a store of "wisdom" to draw upon, allowing them to exercise prudence, decorum and delicacy in what they say. They know when to refrain from taking a stand. Another aspect of this wisdom enables them to recognize the truth in the words and deeds of others, to praise that truth, adopt it and build upon it. They can do so without denying the disagreements and differences that they have.

Freedom is not brazenness. It does not mean to confront people at every turn and dispute with them for the sake of disputation. It does not mean to overturn everything that is familiar or to embrace that which is new just because it is new. It does not mean to take a stand against the government just because it happens to be in power. It is also not a quest to expose the errors and shortcomings of others as if their faults are some sort of currency to traffic in.

However, experience shows that many people do not want you to conform with them on one or two positions, they want you to conform with them unconditionally in every way at all times.

There are so many relationships that demand conformity from you: marriage, employment, ideological schools, society at large, trends, governments, the will of the majority, business partners, and even one's followers. Beneath all of these demands are the restrictions that come from within our own psychological makeup. These are the hardest to identify and the hardest to break free from. Allah says: "And whoever is protected from the stinginess of their soul - it is those who will be the successful." [Sūrah al-Hashr: 9]

It seems like the people who make the most noise about freedom are those who have the least appreciation of it. Abū Sa`īd Ahmad b. Dāwūd once visited the great imam Ahmad b. Hanbal in prison during his persecution for refusing to proclaim that the Qur;an was created. He tells us the following:
I entered Imam Ahmad b. Hanbal's cell during his incarceration before the time he was flogged. I said a lot of things to him to get him to publicly recant his views and go free, like: "You have a family depending on you. You have kids. You have an excuse."

It was as if I made his resolute answer all the easier for him. He said: "If that is your mindset, Abū Sa`īd, then you've taken it easy."
This attitude can place you in situations and junctures where you will be tested and tried. Will you seek the easy way out unconditionally, even if it means sacrificing your own identity? Or will you hold onto what Allah has given you that makes you unique and bear the responsibility of your personal vision, even if it means you will have to give up some of the things you hope for and desire?

I am not speaking here about being right or wrong. Making mistakes is also part of what it means to be right if we learn from our mistakes. Indeed, they are an inevitable consequence of living, of constituting our experience, and realizing our potential.

The Price of Freedom

Sheikh Salman al-Oadah

www..islamtoday.net

My son bought a cage full of birds. He doted on them, giving them fresh seeds sand water every day. One day, he forgot to close the cage door and when he returned home, he found to his dismay that the birds had forsaken their seeds and water in exchange for the sweet freedom of the open sky. It was as if the birds were saying to him: “Freedom is more precious to us than life itself!”

Liberation must be achieved against the negative forces that prevent a person from realizing hs or her true self -- both those forces that emerge from within one’s own mind as well as external influences and pressures. People who claim they free in an absolute sense are merely fooling themselves. We are all bound by restrictions, some of which are visible and others that we cannot see. People’s movements are sometimes shackled by their own choices and at other times they are restricted against their will. Some people realize how their freedom is limited and are able to address the matter with clarity and awareness and . Other people are clueless. Still others choose to live in denial.

Freedom is subjective. The real difference is between those who strive to attain it and exercise it in their lives by asserting their identity and voicing their own opinions, and others who unquestioningly follow a path pre-determined for them and say what others expect them to say. There are even people who desire being restricted. They not only subsume their identities to the will of others, but who celebrate their doing so. Such people are able to accept the representation of good as bad and bad as good, however circumstances dictate.

Restraints on our actions come in many ways: family, friends, vested interests, memories, hopes, expectations, wealth, career, government, need… Restrictions encompass our lives, narrowing our scope of behavior, making us hesitate and equivocate. The only people who are completely free from these restraints are those who have passed on from this world. As for the living,

ISLAMIC DESIGNS
Designed to Remind.

www.facebook.com/islamicdesigns

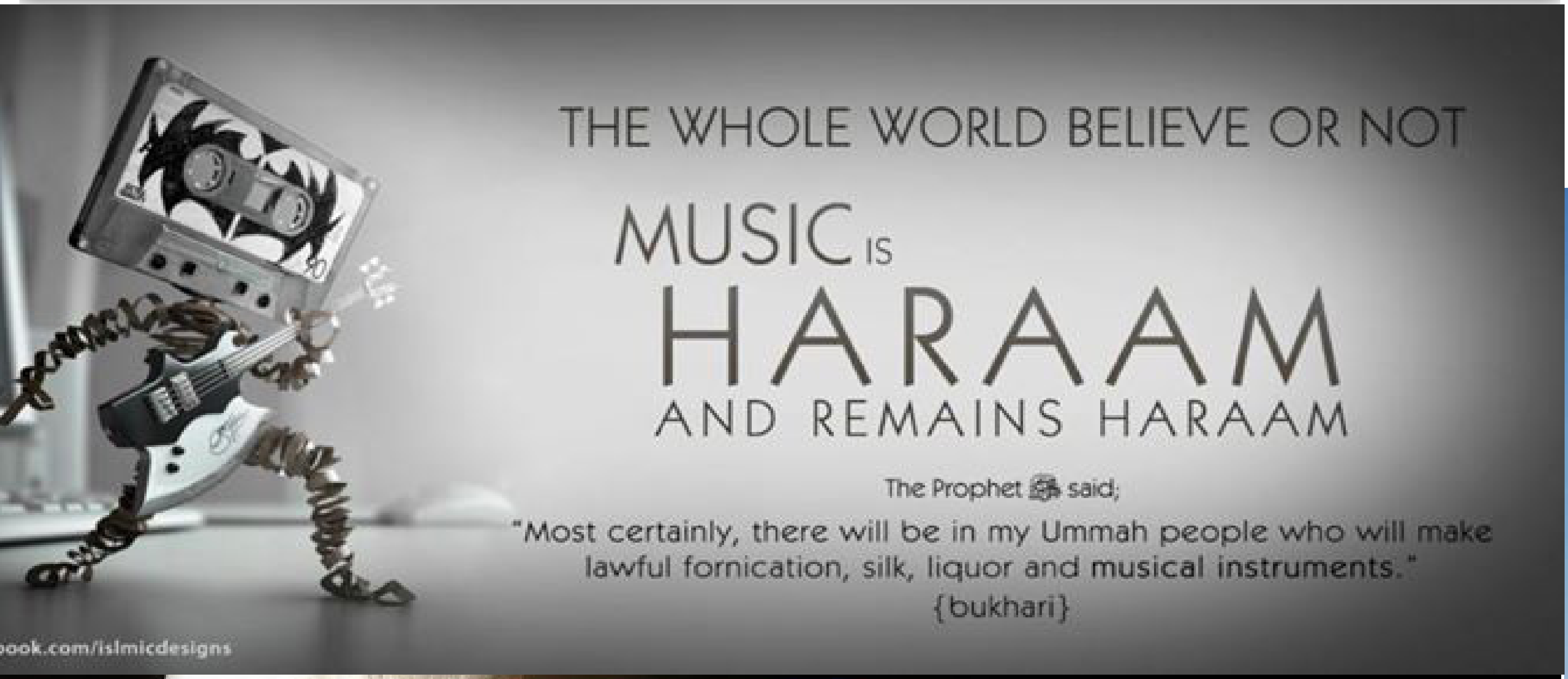

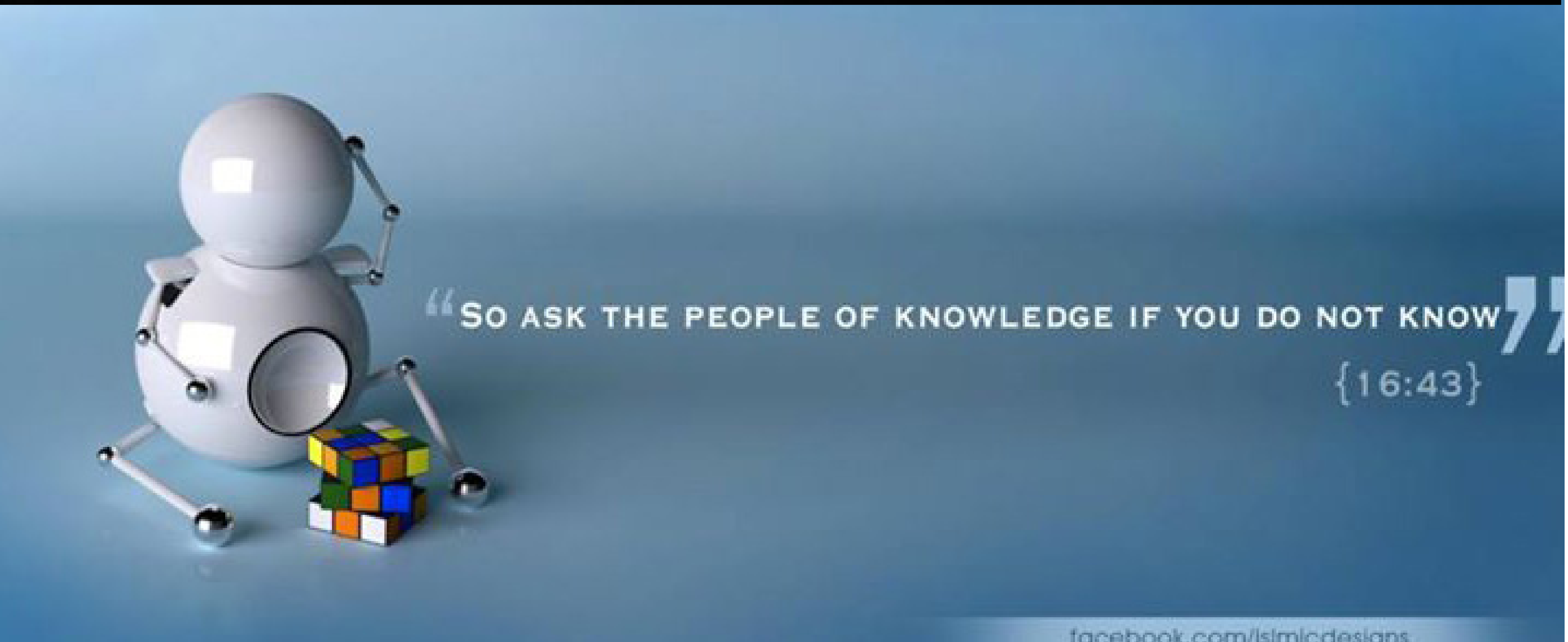

ބިރަދަރީނުން

ޒަކާތް ދޭށެވެ!

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿سورة البقرة : 43﴾

"އަޅި ބިރަދަރީނުން ނަމާދު ޤާއިމްކުރައްވާށެވެ! އަޅި ބިރަދަރީނުން ޒަކާތް ދެއްވާށެވެ!"

www.facebook.com/HidhaayathugeAli